

**Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta**

**DAŇOVÉ PŘÍJMY VE VEŘEJNÝCH ROZPOČTECH A JEJICH VLIV
NA FINANCOVÁNÍ OBCÍ**

Bakalářská diplomová práce

Studijní program: Humanitní studia

Vedoucí práce: Ing. Zdeněk Puchinger

Autor: Jaroslav Klech

Olomouc 2010

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Daňové příjmy ve veřejných rozpočtech a jejich vliv na financování obcí* vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Ing. Zdeňku Puchingerovi za odborné rady, vstřícný přístup a cenné postřehy, kterými přispěl k vypracování této bakalářské diplomové práce. Poděkování patří také zaměstnancům finančního odboru města Horní Benešov za poskytnuté materiály, informace a konzultace, bez kterých by nebylo možné tuto práci uskutečnit.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. DANĚ – NÁSTROJ FINANCOVÁNÍ.....	3
1.1 Charakteristika daní.....	3
1.2 Historie daní.....	3
1.3 Funkce daní.....	4
1.4 Daňová soustava v ČR	4
1.5 Rozdělení daní	4
1.6 Popis jednotlivých druhů daní	5
2. OBEC A JEJÍ PŘÍJMY	14
2.1 Charakteristika obce.....	14
2.2 Příjmy plynoucí do rozpočtu obcí.....	14
2.3 Rozdělení příjmů obcí	14
3. ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ A JEHO VÝVOJ OD ROKU 1993.....	17
3.1 Pojem rozpočtové určení daní.....	17
3.2 Rozpočtové určení daní v období 1993 – 1995	19
3.3 Rozpočtové určení daní v letech 1996 – 2000.....	20
3.4 Rozpočtové určení daní v letech 2001 – 2007.....	21
3.5 Rozpočtové určení daní od roku 2008.....	24
3.6 Rozpočtové určení daní – shrnutí.....	27
4. VLIV ROZPOČTOVÉHO URČENÍ DANÍ NA HOSPODAŘENÍ MĚSTA HORNÍ BENEŠOV	28
4.1 Město Horní Benešov – Poloha a historický vývoj.....	28
4.2 Analýza příjmů města Horní Benešov za období 2000 - 2009.....	30
4.3 Daňové příjmy města Horní Benešov	32
4.4 Vývoj sdílených a svěřených daní města Horní Benešov	34
4.5 Analýza výdajů města Horní Benešov za období 2000 -2009.....	37
4.6 Podíl daňových příjmů na výdajích města Horní Benešov	39
4.7 Shrnutí	42
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
SEZNAM OBRÁZKŮ	54
SEZNAM TABULEK.....	54
SEZNAM GRAFŮ	54
SEZNAM PŘÍLOH	54

ÚVOD

Územní rozpočty jsou nejpočetnější skupinou veřejných rozpočtů. Jedním ze základních faktorů, který má vliv na to, aby se obec mohla svobodně rozvíjet a uspokojovat nejrůznější potřeby svých občanů je stabilní ekonomický základ a dostačující množství finančních prostředků na příjmové stránce rozpočtu.

Otázka financování rozpočtů obcí je v posledních letech v České republice velmi diskutované téma. Souvisí to zejména s reformou územní veřejné správy, se vstupem naší země do Evropské unie a samozřejmě také s neustále probíhající reformou veřejných financí. V současné době hospodaří obce s příjmy z vlastní činnosti, s příjmy z přijatých dotací a především s příjmy daňovými, které z hlediska svého rozsahu tvoří v obecních rozpočtech nejvýznamnější podíl.

V oblasti přerozdělování daní je pro obce významný zejména zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, který vymezuje tzv. daňové určení, tzn. určuje ty druhy daní, na jejichž celostátním výnosu se obce podílejí stanoveným procentem (sdílené daně) a dále daně, jejichž celý výnos plyne do rozpočtů obcí (svěřené daně).

Tento zákon byl od svého schválení již několikrát upravován. Podstatné zlepšení přinesla novela účinná od roku 2008, kterou došlo k posílení fiskálního postavení obcí tím, že došlo ke zvýšení podílu obcí z celostátního hrubého výnosu jednotlivých sdílených daní, které jsou příjmem rozpočtu obcí, a to z 20,59 % na 21,4 %. Tato novela rovněž nově definovala procento, kterým se jednotlivé obce (s výjimkou čtyř největších – hlavního města Prahy, Brna, Ostravy a Plzně, u kterých platí zvláštní pravidla) podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní. Základní kritérium - počet obyvatel - bylo doplněno celkovou výměrou katastrálních území obce, došlo k redukci velikostních kategorií obcí ze 14 na 4 a k odstranění skokových přechodů z jedné kategorie do druhé. Současná podoba zákona o rozpočtovém určení daní hovoří o koeficientech postupných přechodů a násobcích postupných přechodů. Uvedená novela byla mj. reakcí na protesty některých představitelů obcí, kteří mluvili o daňové diskriminaci malých obcí, jež byla předmětem ústavní stížnosti k českému Ústavnímu soudu a také žaloby k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku.

Předmětem této bakalářské práce jsou daňové příjmy ve veřejných rozpočtech a jejich vliv na financování obcí. Hlavním cílem práce je popsat vývoj rozpočtového určení daní od roku 1993 do současnosti a jeho význam pro obecní rozpočty v České republice.

Druhým cílem je analyzovat hospodaření konkrétní obce a zhodnotit, do jaké míry a jakým způsobem se změny rozpočtového určení daní promítly do jejího hospodaření.

Oblast daní je problematika neustále se měnící a vyvíjející. Daně se dotýkají každého jednotlivce a není tedy od věci vědět, jak je s nimi nakládáno. Téma daňových příjmů ve veřejných rozpočtech jsem si vybral z toho důvodu, že považuji oblast daní a jeho rozdělování za velmi zajímavé, a to zejména v souvislosti s poslední, tolik diskutovanou novelou rozpočtového určení daní, kdy se dá říct, že o její schválení se velkou měrou zasloužili především představitelé menších obcí.

Mezi daňové příjmy obcí se řadí na základě vyhlášky Ministerstva financí č. 332/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů, též správní poplatky, místní poplatky, poplatky a odvody v oblasti životního prostředí. Pro účely této bakalářské práce se však těmito daňovými příjmy nebudu zabývat, stejně tak se nebudu zabývat ani nedaňovými příjmy, kapitálovými příjmy a přijatými dotacemi. Pozornost budu věnovat pouze svěřeným a sdíleným daním, souvisejícím s rozpočtovým určením daní.

Tématicky je práce rozdělena na dvě části. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku daňové soustavy v ČR, popis jednotlivých druhů daní začleněných do této soustavy, charakteristiku obce a jejich příjmů. Zvláštní pozornost je věnována vývoji rozpočtového určení daní v České republice a jeho vlivu na obecní rozpočty. Na teoretickou část navazuje praktická část, ve které se snažím analyzovat příjmovou a výdajovou stránku rozpočtu města Horní Benešov v souvislosti s rozpočtovým určením daní a zhodnotit vliv jeho změn na hospodaření této vybrané obce.

Pro názornější ilustraci jsou jednotlivé kapitoly provázeny názornými tabulkami a grafy, které jsou na základě převzatých údajů nebo vlastních výpočtů doplněny texty a závěr práce je doplněn přílohami, znázorňujícími vývoj rozpočtového určení daní od roku 1993.

Teoretickou část své práce jsem zpracovával metodou deskripce, v praktické části jsem používal metodu analýzy a komparace a metodu řízeného rozhovoru na městském úřadě v Horním Benešově. Jako zdroje informací jsem využíval odbornou literaturu související s financováním obcí a rozpočtovým určením daní, platné právní předpisy v oblasti daňové legislativy a internetové zdroje. Praktická část je zpracována na základě dokumentů a výkazů hospodaření Města Horní Benešov.

1. DANĚ – NÁSTROJ FINANCOVÁNÍ

1.1 Charakteristika daní

Statistiky ukazují, že nejvýznamnějšími veřejnými příjmy jsou příjmy daňové, které tvoří více než 90 % veškerých příjmů veřejných rozpočtů.¹

Daň je charakterizována jako:²

- *povinná*, pravidelně se opakující a zákonem stanovená platba – transfer od obyvatelstva a firem do veřejného rozpočtu. Pro daně je typické nedobrovolné placení. Nikdo nerad platí daně, protože snižují disponibilní důchod poplatníků., tudíž jsou daně nuceným břemenem,
- *nenávratná* platba, tzn., když je daň správně vypočtena, nevrací se poplatníkovi, vrácení části daně připadá v úvahu za určitých podmínek, a to, jde-li o přeplatek na dani,
- *neekvivalentní* platba, což znamená, že neexistuje náhrada za platbu daně, která by měla podobu konkrétního plnění z veřejných rozpočtů např. v podobě konkrétního veřejného statku či peněžního transferu.

1.2 Historie daní³

Daně byly ve starověku druhotným a nepravidelným příjmem státní pokladny. Vybíraly se příležitostně k financování určité potřeby a měly naturální povahu. V Řecku například bylo symbolem svobodného člověka to, že dobrovolně platil daně. Středověk bývá označován za další etapu. Daně v této etapě zabezpečovaly příjmy panovníka. Zatímco zpočátku byly daně druhořadým příjmem státní pokladny, postupně se začaly zavádět pravidelné a výnosné daně. Souviselo to s tím, že se začalo přecházet na peněžní daně. Daně v této podobě najdeme v raném středověku. V etapě pozdního středověku se daně staly naprosto pravidelným příjmem panovníkovy pokladny. Využívaly se především nepřímé spotřební daně, které se vedle přímých majetkových daní a daně z hlavy staly rozhodujícími daňovými příjmy. Druhy a výše daní byly předmětem častých sporů mezi panovníkem a šlechtou, mezi panovníkem a stavy.

¹ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. *Veřejné finance*. Praha: ASPI, 2007. s. 119

² PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha: ASPI, 2005. s. 275

³ PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha: ASPI, 2005. s. 319 - 320

1.3 Funkce daní

Daně plní tři důležité funkce:

- *fiskální* – umožňují získat hlavní finanční prostředky pro financování veřejných statků,
- *redistribuční* – pomáhají zmírňovat nerovnosti mezi subjekty a přerozdělovat bohatství ve společnosti. Tato funkce začala být přisuzována některým daním v 19. století,
- *stabilizační* – tlumí ekonomický cyklus. Progresivní důchodové daně jsou využívány ve fiskální politice státu jako tzv. automatický vestavěný stabilizátor⁴ ke stabilizaci ekonomiky. Tato funkce je jim přisuzována od 30. let 20. století.⁵

1.4 Daňová soustava v ČR

Daňový systém České republiky je ve svých hlavních znacích podobný systémům vyspělých evropských zemí a daňové příjmy pocházejí ve stejné míře z přímých a nepřímých daní.⁶

Současná daňová soustava ČR postihuje zdaněním:

- příjmy peněžní i nepeněžní z činnosti nebo z nakládání s majetkem,
- konečnou spotřebu zboží a služeb,
- majetek, především nemovitý, který je ve vlastnictví, případně v držbě různých subjektů a nachází se na území České republiky, nabytí majetku, a to jak movitého, tak nemovitého děděním, darováním a úplatným převodem nemovitostí.⁷

1.5 Rozdělení daní⁸

PŘÍMÉ DANĚ:

- daně z příjmů,

⁴Automatický vestavěný stabilizátor – jedná se o automaticky působící prvek ekonomiky, v případě zpomalování ekonomiky začne působit jako brzda propadu a naopak.

⁵PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha: ASPI, 2005. s. 323

⁶Česká daňová správa: *Daňový systém České republiky* [online]. 2006-2009 [cit. 2009-12-28]. Dostupný z WWW: <<http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID-53EDF4E6-E2042894/cds/xsl/284.html?year=>>>.

⁷PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha: ASPI, 2005. s. 298

⁸PUCHINGER, Z. *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 44

- daň z příjmů fyzických osob,
- daň z příjmů právnických osob,
- majetkové daně,
 - daň z nemovitostí,
 - daň z převodu nemovitostí,
 - daň dědická,
 - daň darovací,
 - daň silniční,
- nově od ledna 2008 tři ekologické daně,
 - daň ze zemního plynu a některých dalších plynů,
 - daň z pevných paliv,
 - daň z elektřiny.

NEPŘÍMÉ DANĚ:

- všeobecné daně,
 - daň z přidané hodnoty (DPH),
- daně spotřební,
 - daň z uhlovodíkových paliv a maziv,
 - daň z piva,
 - daň z vína,
 - daň z tabákových výrobků,
 - daň z lihu.

1.6 Popis jednotlivých druhů daní⁹

DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

Dani z příjmů fyzických osob podléhají všechny příjmy jednotlivců, kromě příjmů získaných darováním, děděním, z úvěrů a půjček. Lze ji tedy pokládat za univerzální daň. Poplatníky daně z příjmů fyzických osob členíme na daňové rezidenty (mají v ČR stálé

⁹ NOVOTNÝ, Z., et al. *Podniková ekonomika 3 : Daňová soustava ČR*. Jihlava: EKON, 2008. s. 25 – 164.

bydliště a zdržují se v ČR alespoň 183 dní v roce) a na daňové nerezidenty (nemají zde stálé bydliště a nejsou zde alespoň 183 dní v roce).

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou:

- příjmy¹⁰ ze závislé činnosti a funkční požitky,
- příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z pronájmu,
- ostatní příjmy.

Některá osvobození od daně z příjmů fyzických osob se týkají:

- příjmů z prodeje rodinného domu nebo bytu, včetně podílu na společných částech domu, včetně souvisejícího pozemku, pokud měl prodávající v něm bydliště nejméně po dobu 2 let před prodejem,
- příjmů z prodeje nemovitostí, bytů nebo nebytových prostor, přesáhne-li doba mezi nabytím a prodejem 5 let,
- cen z veřejných soutěží, reklamních slosování a sportovních soutěží v hodnotě nepřesahující 10 000 Kč,
- příjmů z reklamních darů do 500 Kč, opatřených obchodním jménem nebo ochrannou známkou.

Základem daně z příjmů fyzických osob je rozdíl, o který příjmy s výjimkou příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok.

DANĚ Z PŘÍJMŮ PRÁVNICKÝCH OSOB

Předmětem daně z příjmů právnických osob jsou veškeré příjmy z činností a z nakládání s majetkem, u nepodnikatelských subjektů potom zejména příjmy z činností uskutečňovaných za účelem zisku. Předmětem nejsou například příjmy získané zděděním nemovitosti nebo movité věci, příjmy nabyté darováním nemovitosti nebo movité věci a další. Poplatníci daně z příjmů právnických osob se člení stejně jako u daně z příjmů fyzických osob na daňové rezidenty a daňové nerezidenty.

Zdaňovacím obdobím je:

- kalendářní rok,

¹⁰ Příjmem se rozumí příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou.

- hospodářský rok,
- účetní období, pokud je toto účetní období delší než nepřetržitě po sobě jdoucích 12 měsíců.

Osvobození od daně z příjmů právnických osob se týká hlavně neziskových právnických osob. Na druhou stranu u podnikatelských osob jde o specifickou problematiku. Například jsou osvobozeny příjmy z provozu malých vodních elektráren nebo úroky z hypotečních zástavních listů. Při výpočtu základu daně je výchozím podkladem účetní výsledek hospodaření před zdaněním.

Sazba daně se vztahuje na základ daně snížený o odečitatelné položky od základu daně a o položky snižující základ daně (dle §21, odst. 1, zákona o daních z příjmů) a od roku 1993, kdy činila 45%, se neustále snižuje. Za zdaňovací období 2010 budou příjmy právnických osob zdaněny sazbou 19%.

DAŇ Z NEMOVITOSTÍ

Daň z nemovitostí je přímou majetkovou daní. Nemovitostmi jsou pozemky vedené v katastru nemovitostí na území ČR a stavby spojené se zemí pevným základem na území ČR. Z uvedeného vymezení vyplývá, že daň z nemovitostí se dělí na daň z pozemků a daň ze staveb.

Daň z pozemků:

Základními údaji pro určení pozemku pro účely daně jsou název obce, název a kód katastrálního území a parcelní číslo, pod kterým je pozemek veden. Předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území ČR vedené v katastru nemovitostí.

Předmětem daně z pozemků nejsou:

- pozemky určené pro obranu státu,
- pozemky zastavěné stavbami v rozsahu půdorysu stavby,
- vodní plochy,
- ochranné lesy.

Poplatníkem daně je zpravidla vlastník. Jsou však zvláštní případy, kdy tomu tak není a poplatníkem může být i uživatel pozemku, když není znám vlastník. U pronajatých pozemků je to nájemce. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok.

Některé osvobozené druhy pozemků jsou:

- pozemky ve vlastnictví státu, kraje, obcí,
- pozemky tvořící jeden funkční celek se stavbami sloužícími školám, muzeím, církvím a školám,
- pozemky, na nichž jsou zřízeny hřbitovy,
- pozemky určené pro veřejnou dopravu.

Daň ze staveb:

Předmětem daně ze staveb jsou stavby na území ČR, na které bylo vydáno kolaudační rozhodnutí, byty, samostatné nebytové prostory. Poplatníkem daně ze staveb je vlastník stavby, bytu nebo nebytového prostoru nebo nájemce u některých druhů pronajatých staveb nebo samostatných nebytových prostor.

Některé stavby jsou od daně osvobozeny. Jedná se například o:

- stavby ve vlastnictví státu, kraje, obcí,
- stavby ve vlastnictví církví,
- stavby sloužící školám, muzeím, knihovnám a galeriím,
- stavby sloužící k zajištění hromadné osobní dopravy.

Základem daně ze staveb je výměra půdorysu nadzemní části stavby v metrech čtverečních. Základem daně z bytu nebo ze samostatného nebytového prostoru je výměra podlahové plochy v metrech čtverečních vynásobeného koeficientem 1,2. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok.

SILNIČNÍ DAŇ

Smyslem silniční daně je tvorba finančních zdrojů na výstavbu, opravy a údržbu silnic a dálnic.

Předmětem daně jsou motorová vozidla a jejich přípojná vozidla:

- registrovaná a provozovaná na území ČR,
- používaná k podnikání nebo jiné výdělečné činnosti,
- s celkovou hmotností alespoň 12 tun určená k přepravě nákladů.

Předmětem silniční daně nejsou:

- speciální vozidla,
- zemědělské a lesní traktory,

- vozidla se zvláštní SPZ.

Poplatníkem daně je právnická i fyzická osoba, která:

- je zapsána v technickém průkazu jako držitel vozidla,
- jako zaměstnavatel vyplácí zaměstnanci cestovní náhrady za použití vlastního osobního automobilu, jestliže držitel vozidla tuto povinnost nemá,
- je uživatel, přičemž provozovatel zemřel, zanikl nebo byl zrušen nebo užívá vozidlo, jehož držitel je odhlášen z registru vozidel.

Osvobozená od silniční daně jsou například:

- vozidla jednostopá a vozidla se třemi koly,
- vozidla na elektrický pohon,
- vozidla zabezpečující linkovou dopravu,
- vozidla požární, zdravotnické, plynárenské a další.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok a poplatník platí zálohy na daň v termínech 15.4. (I. čtvrtletí), 15.7. (II. čtvrtletí), 15.10. (III. čtvrtletí), 15.12. (říjen, listopad).

DAŇ DĚDICKÁ, DAROVACÍ A Z PŘEVODU NEMOVITOSTÍ

Daň dědická

Poplatníkem daně dědické je dědic, který nabyl dědictví nebo jeho část ze závěti, ze zákona nebo z obou těchto právních důvodů. Předmětem daně jsou nemovitosti nebo movitý majetek. Základem daně dědické je cena majetku snižena o prokazatelné dluhy zemřelého, náklady na pohřeb a další položky.

Daň darovací

Poplatníkem daně darovací je obdarovaný při darování v ČR nebo do ČR, při darování do ciziny je poplatníkem dárce. Předmětem daně mohou být nemovitosti, movitý majetek nebo jiný majetkový prospěch. Základem darovací daně je cena bezúplatně nabytého majetku snižena o dluhy, které se vážou k předmětu daně, clo a daň placené při dovozu v případě, že se jedná o movité věci darované nebo dovezené z ciziny a další položky.

Dan z převodu nemovitostí

Poplatníkem daně z převodu nemovitostí je:

- převodce, v tomto případě je nabyvatel ručitelem,
- nabyvatel, jde-li o nabytí nemovitosti při exekuci, vyvlastnění, konkurzu nebo vyrovnání,
- převodce i nabyvatel, jde-li o výměnu nemovitostí.

Předmětem daně je úplatný převod nebo přechod vlastnictví k nemovitostem, základem daně je cena nemovitosti platná v den nabytí nemovitosti.

DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY

Dan z přidané hodnoty je nepřímou daní, tedy daní z prodeje výrobků a služeb. DPH nepřímo ovlivňuje hospodaření podniků, protože nevchází ani do jejich nákladů, ani do výnosů. Podniky vystupují pouze jako výběrčí daně, kteří od svých odběratelů vybírají daň, přidávají ji ke své prodejní ceně bez daně a odvádějí ji do státního rozpočtu prostřednictvím finančního úřadu.

Osoby povinné k dani jsou:

- fyzické a právnické osoby uskutečňující ekonomickou činnost,¹¹
- veřejnoprávní subjekty a právnické osoby, které nebyly založeny za účelem podnikání, ale uskutečňují ekonomickou činnost.

Plátcem daně jsou osoby povinné k dani, jejichž obrat překročil zákonem stanovenou výši.

Předmětem daně je:

- dodání zboží a převod nemovitostí,
- poskytování služeb,
- pořízení zboží z členských států EU a třetích zemí.

Sazby daně z přidané hodnoty jsou dvojího typu – základní a snížená. V roce 2009 činí základní sazba daně 19% a snížená 9 %, v roce 2010 dochází ke zvýšení o jedno procento u obou sazeb, a to na 20% u základní sazby a na 10 % u snížené sazby DPH.

Zdaňovací obdobím je kalendářní měsíc pokud obrat plátce za předchozí kalendářní rok dosáhl 10 000 000 Kč. Pokud plátce za předchozí rok nedosáhl 10 000 000 Kč, je zdaňovacím obdobím kalendářní čtvrtletí. Pokud obrat plátce za předchozí rok přesáhl částku 2 000 000 Kč, může si zdaňovací období zvolit.

¹¹ Ekonomická činnost je činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služby, soustavné využívání hmotného a nehmotného majetku.

SPOTŘEBNÍ DANĚ

Spotřební daně patří vedle daně z přidané hodnoty do nepřímých daní, jimiž stát řeší jak dopad škodlivých návyků a negativních vlivů výroby a spotřeby některého zboží, tak i příjem do státního rozpočtu.

Předmětem spotřební daně jsou výrobky vyrobené z těchto komodit v tuzemsku a výrobky do tuzemska dovezené:

- líh a lihoviny,
- pivo,
- víno,
- minerální oleje,
- tabákové výrobky.¹²

Správcem spotřební daně je celní úřad a poplatníkem daně jsou jak fyzické, tak právnické osoby, a to zejména výrobci, dovozci a provozovatelé daňových skladů.

Základem daně je množství v měrných jednotkách, zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc.

EKOLOGICKÉ DANĚ¹³

V souladu s podmínkami členství České republiky v EU vznikla České republice k 1. lednu 2008 povinnost zavést daň z elektřiny, zemního plynu a pevných paliv.¹⁴ Tyto ekologické daně byly zavedeny prostřednictvím zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Předmětem ekologické daně jsou:

- zemní plyn a některé další plyny,
- pevná paliva,
- elektřina.

¹²PUCHINGER, Z. *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 118

¹³ Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

¹⁴ *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. c1997-2010 [cit. 2010-04-01].

Ekologické daně. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/ekologicke-dane/ekologicke-dane/1001905/56477/>>.

Správcem daně jsou celní orgány, zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc. Plátce daně má povinnost podat návrh na registraci k dani u celního úřadu nejpozději v den vzniku povinnosti daň přiznat a zaplatit. Plátcí jsou povinni předložit daňové přiznání a zaplatit daň do 25. dne po skončení zdaňovacího období, ve kterém tato povinnost vznikla.

Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů

Plátcem daně je:

- dodavatel, který na daňovém území dodal plyn konečnému spotřebiteli,
- provozovatel distribuční soustavy, provozovatel přepravní soustavy a provozovatel podzemního zásobníku plynu,
- fyzická nebo právnická osoba, která použila plyn zdaněný nižší sazbou daně k účelu, kterému odpovídá vyšší sazba daně,
- fyzická nebo právnická osoba, která použila plyn osvobozený od daně k jiným účelům, než na které se osvobození od daně vztahuje,
- fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala nezdaněný plyn, s výjimkou plynu osvobozeného od daně.

Od daně je osvobozen např. plyn určený:

- pro výrobu tepla v domácnostech,
- k výrobě elektřiny,
- jako pohonná hmota pro plavby na vodách,
- v metalurgických procesech či mineralogických postupech.

Základem daně je množství plynu v MWh spalného tepla. Nelze-li vyjádřit spalné teplo plynu v MWh, stanoví se spalné teplo ve výši 15 MWh na tunu plynu.

Daň z pevných paliv

Plátcem daně je:

- dodavatel, který na daňovém území dodal pevná paliva konečnému spotřebiteli,
- fyzická nebo právnická osoba, která použila pevná paliva osvobozená od daně k jiným účelům, než na které se osvobození vztahuje,
- fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala nezdaněná pevná paliva, s výjimkou pevných paliv osvobozených od daně.

Od daně jsou osvobozena např. paliva určená:

- k výrobě elektřiny,

- k výrobě koksu,
- jako pohonná hmota nebo palivo pro plavby na vodách na daňovém území,
- v chemických, metalurgických či mineralogických procesech,
- k technologickým účelům v podniku, ve kterém byla pevná paliva vyrobena.

Sazba daně činí 8,50 Kč/GJ spalného tepla v původním vzorku, a základem daně je množství pevných paliv vyjádřené v GJ spalného tepla v původním vzorku.

Dan z elektřiny

Plátcem daně je:

- dodavatel, který na daňovém území dodal elektřinu konečnému spotřebiteli,
- provozovatel distribuční soustavy a provozovatel přenosové soustavy,
- fyzická nebo právnická osoba, která použila elektřinu osvobozenou od daně k jiným účelům, než na které se osvobození od daně vztahuje,
- fyzická nebo právnická osoba, která spotřebovala nezdaněnou elektřinu, s výjimkou elektřiny osvobozené od daně.

Od daně je osvobozena elektřina, která je:

- ekologicky šetrná,
- vyrobená v dopravních prostředcích pokud je tam i spotřebována,
- vyrobená ze zdaněných výrobků, pokud jsou předmětem daně ze zemního plynu, daně z pevných paliv nebo spotřební daně.

Sazba daně je 28,30 Kč/MWh a základem daně je množství elektřiny v MWh.

2. OBEC A JEJÍ PŘÍJMY

2.1 Charakteristika obce

Obec je základním územním společenstvím občanů, který tvoří územní celek a je vymezen územní hranicí obce. Je charakterizována jako veřejnoprávní korporace, vlastníci majetek a vystupující v právních vztazích svým jménem a nesoucí odpovědnost, která vyplývá z těchto vztahů. Posláním obce je péče o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů také chrání veřejný zájem.¹⁵

2.2 Příjmy plynoucí do rozpočtu obcí¹⁶

Finanční hospodaření obce se řídí jejich rozpočtem a rozpočtovým výhledem. Rozpočet obce je finančním plánem, podle kterého se řídí financování činnosti obcí. Rozpočtový rok je totožný s kalendářním rokem. Obsahem rozpočtu jsou jeho příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů.

Příjmy rozpočtu obce tvoří zejména:

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- příjmy z výsledků vlastní činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila,
- výnosy z místních poplatků,
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- přijaté peněžité dary a příspěvky.

2.3 Rozdělení příjmů obcí

Příjmy obcí dělíme na základě hledisek analytického rámce do dvou podskupin:

- **Vlastní příjmy**, které dále dělíme na:
 - **kapitálové**: tzn. příjmy z prodeje dlouhodobého majetku pořízovaného z investičních prostředků a finančních aktiv, které mají podobu akcií

¹⁵Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁶Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

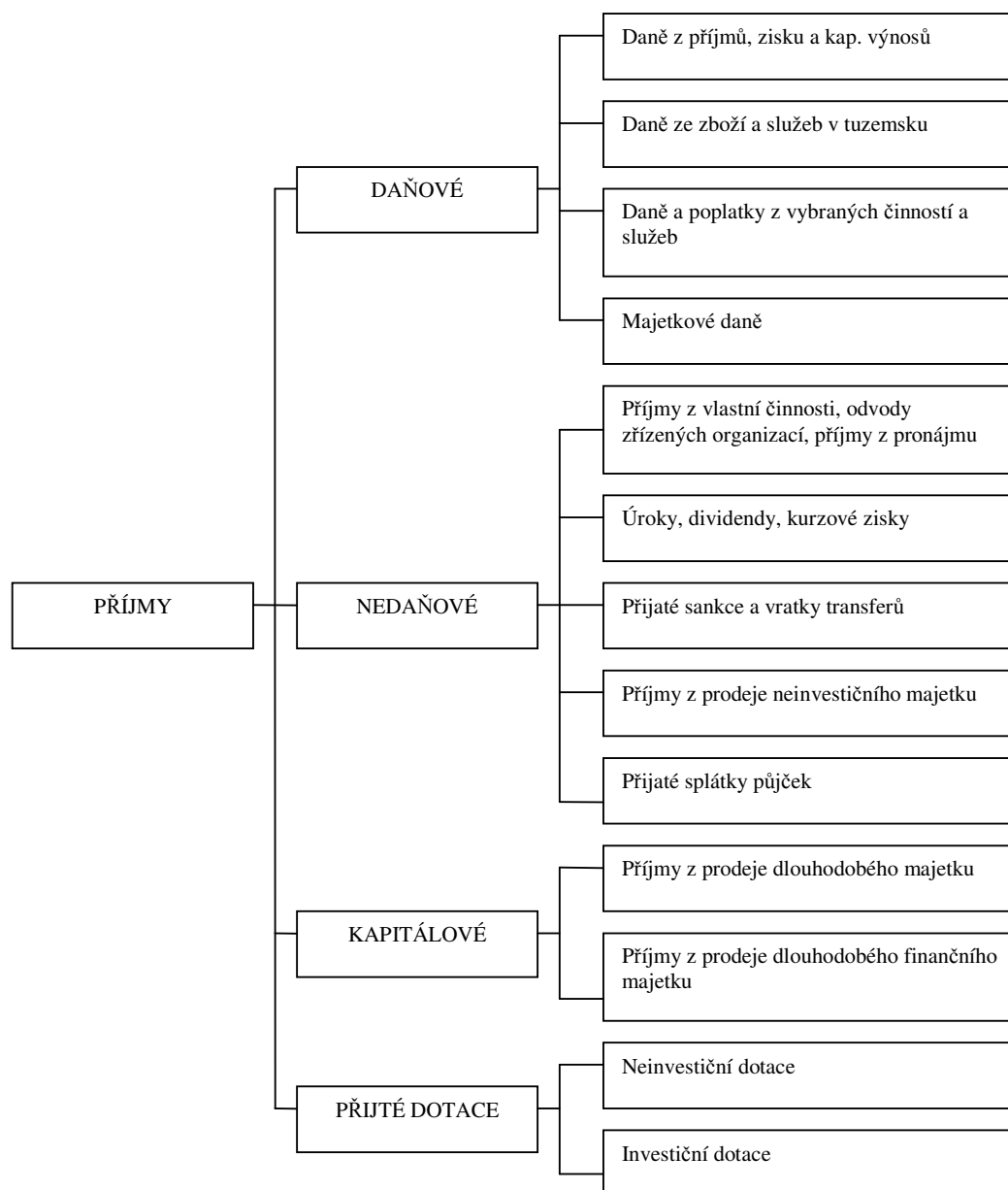
či majetkových podílů a přijaté dary pro investiční účely s výjimkou darů od cizích států,

- **běžné**: tj. jiné než kapitálové, ty se dále dělí na *daňové* (příjmy plynoucí z daní a poplatků včetně doplatků daní a sankcí za pozdní či nesprávné zaplacení) a *nedaňové* (příjmy z prodeje neinvestičního majetku, příjmy z prodeje zboží a služeb apod.).

- **Přijaté transfery** tj. neopětované a nenávratně inkasované dotace a dary od jiných úrovní vlády a od zahraničních vlád a institucí.¹⁷

¹⁷ KINŠT, J., PAROUBEK, J. *Rozpočtová skladba v roce 2007*. Olomouc: ANAG, 2006. s. 21 - 22

Obrázek č. 1: Základní druhové rozdělení příjmů obcí

Zdroj: Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, vlastní úprava

3. ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ A JEHO VÝVOJ OD ROKU 1993

3.1 Pojem rozpočtové určení daní

Daně jsou nejvýznamnějšími příjmy veřejných rozpočtů. Stát prostřednictvím příslušných zákonů určuje, které daně do kterých rozpočtů poplynou a jaká část těchto daní bude příjmem toho kterého rozpočtu.¹⁸ Do roku 2001 bylo rozpočtové určení daní součástí zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v ČR (tzv. rozpočtová pravidla republiky).¹⁹ Od roku 2001 toto rozdělení vymezuje zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů. V rámci rozpočtového určení daní dělíme daně na svěřené (nebo také výlučné) a sdílené.

Svěřené daně jsou takové, jejichž celý výnos plyne přímo do rozpočtů obcí nebo regionů. *Sdílené* daně jsou ty, na jejichž výnosu se určitým procentem podílí jak státní rozpočet, tak rozpočty územně samosprávných celků.²⁰

V současné době daňové příjmy rozpočtů obcí tvoří:²¹

- a) výnos daně z nemovitosti - příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- b) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- d) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených v bodě c),
- e) podíl na 21,4 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v bodě c) a d),
- f) podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou daně z příjmů právnických osob, kdy poplatníkem je příslušná obec,

¹⁸ *Rozpočtové určení daní* [online]. Nakladatelství Sagit, 1996-2010 [cit. 2010-01-22]. Dostupný z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=74&typ=r&levelid=DA_408.HTM>.

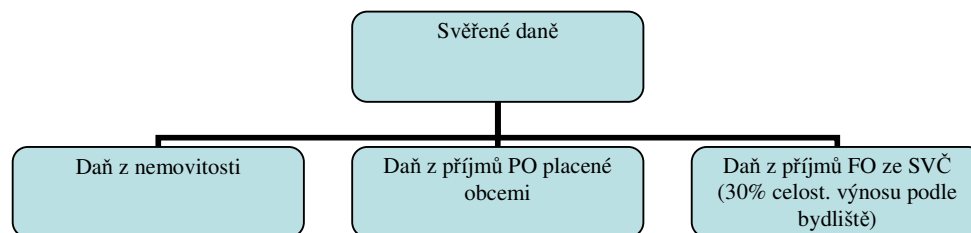
¹⁹ NETOLICKÝ, M. *Upol* [online]. 2009-10-19 [cit. 2010-03-02]. Rozpočtové určení daní územním samosprávným celkům. Dostupné z WWW: <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-katedry/spravni-pravo/Ostatni/FinUSC/RozpocetoveUrceni.pdf>.

²⁰ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. s. 253

²¹ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

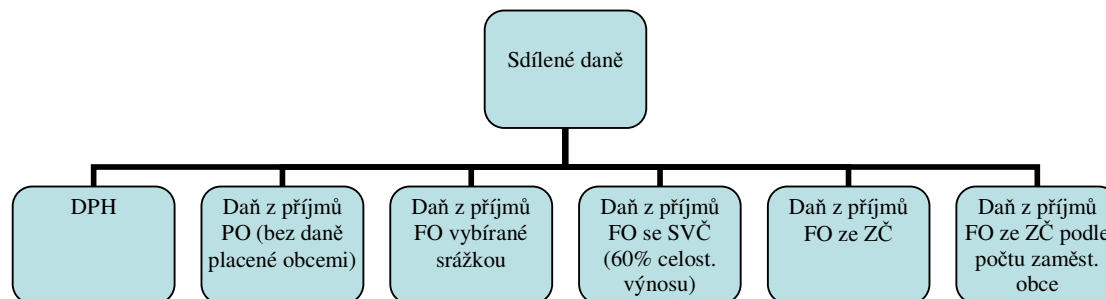
- g) 30 % z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby a s výjimkou daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků srážených a odváděných plátcem daně. Bydlištěm se pro tyto účely rozumí místo trvalého pobytu fyzické osoby,
- h) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- i) podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Obrázek č. 2: Svěřené daně

Zdroj: Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Obrázek č. 3: Sdílené daně

Zdroj: Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Takto nastavené rozpočtové určení daní je výsledkem mnoha změn v přerozdělování daní, které se datují od roku 1993, kdy byla zavedena nová daňová soustava. Přehled těchto změn od roku 1993 do roku 2008 je znázorněn v následující tabulce:

Tabulka č. 1: Změny v přerozdělování daní plynoucích do obecních rozpočtů

1993-1995	1996-2000	2001-2007	2008
100% daně z nemovitostí	100% daně z nemovitostí	100% daně z nemovitostí	100% daně z nemovitostí
100% daně z příjmu PO placené obcí (od 1994)	100% daně z příjmu PO placené obcí	100% daně z příjmu PO placené obcí	100% daně z příjmu PO placené obcí
40%, 50%, 55% daně z příjmu FO ze ZČ z celookr. výnosu	10% daně z příjmu FO ze ZČ dle plátcovy pokladny	30% daně z příjmu FO SVČ dle bydliště podnikatele	30% daně z příjmu FO SVČ dle bydliště podnikatele
100% daně z příjmu FO SVČ	20% daně z příjmu FO ze ZČ dle počtu obyvatel	1,5% daně z příjmu FO ze ZČ dle počtu zaměstnanců (od 2002)	1,5% daně z příjmu FO ze ZČ dle počtu zaměstnanců
	100% daně z příjmu FO SVČ	Procento z 20,59% podílu na: • DPH • Daně z příjmu PO • Daně z příjmu FO ze ZČ • Daně z příjmu FO placené srážkou • Daně z příjmu FO SVČ (60%CV)	Procento z 21,4% podílu na: • DPH • Daně z příjmu PO • Daně z příjmu FO ze ZČ • Daně z příjmu FO placené srážkou • Daně z příjmu FO SVČ (60%CV)

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2007 a zákon č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní.

Vývoj rozpočtového určení daní je tedy možno rozdělit do čtyř etap:

období 1993 – 1995,

období 1996 – 2000,

období 2001 – 2007,

od roku 2008 po současnost.

3.2 Rozpočtové určení daní v období 1993 – 1995

V roce 1993 došlo k odtržení Česka od Slovenska a vznikla Česká republika. V této souvislosti byla přijata nová daňová soustava a bylo stanoveno, které daňové příjmy a v jaké výši poputují do územních rozpočtů. Příjmem rozpočtů obcí se stal 100 % výnos

daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti a podíl na výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Tato daň měla podobu sdílené daně obcí a okresních úřadů. V roce 1993 se celookresní výnos této daně dělil v poměru 40% pro obce a 60% pro okresní úřady. V roce 1994 došlo k novému přerozdělení, a to v poměru 50% ku 50% a za rok 1995 byl rozdělován 55% obcím a 45% okresním úřadům. Část, která měla připadnout obcím, byla rozdělována podle počtu obyvatel v obci k počtu obyvatel okresu. Od roku 1994 se navíc příjmem obcí stala daň z příjmů právnických osob v celé její výši, a to v případě, kdy je poplatníkem sama obec. Formu svěřené daně obcím představuje daň z nemovitostí, jejíž celý výnos je příjmem obcí od roku 1993. Jednotlivým obcím je přidělován podle polohy nemovitosti.²²

Vazba výnosu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti na celookresní výnos způsobovala velké rozdíly mezi jednotlivými okresy. Obce nemohly přímo ovlivňovat daňový výnos a tak docházelo k tomu, že obce stejné velikosti, stejného ekonomického a sociálního zázemí získávaly různou výši daňových příjmů jenom proto, že každá z nich patřila k jinému okresu. Na rozdílném výnosu daně se podílely zejména různý podíl ekonomicky aktivních obyvatel v tom kterém okrese, různá výše průměrné mzdy a v neposlední řadě i přesun výnosu daně mezi okresy, pokud se lišilo místo zaměstnání a místo bydliště zaměstnanců.²³

3.3 Rozpočtové určení daní v letech 1996 – 2000

S účinností od 1.1.1996 došlo ke změně v rozpočtovém určení daní, jejíž snahou bylo zmírnit nerovnosti v daňových příjmech mezi jednotlivými obcemi. Na některých daních, které dříve plynuly pouze do rozpočtu obcí a okresních úřadů se začal podílet i státní rozpočet. Došlo ke změnám, týkajících se zejména daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Podíl obcí na celookresním výnosu daně se snížil na 30%, okresním úřadům připadalo také 30% a zbytek 40% plynul do státního rozpočtu. Podíl náležící obcím (30%) se dále rozděloval mezi obce podle podílu počtu obyvatel dané obce na počet obyvatel okresu, a to ve výši 20% a 10% se vracelo do obce, kde sídlila plátcova pokladna. Tato úprava vedla ke zvýhodnění obcí, které měly na svém území podniky se sídlem plátcovy pokladny. Další změna se týkala daně z příjmů právnických osob, kde se obce

²² PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 122

²³ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 126-127

podílely 20% na celostátním výnosu této daně. Od roku 1997 se na základě nové metodiky rozpočtové skladby do daňových příjmů obcí zařazovaly i sankční poplatky související se životním prostředím. Jednalo se zejména o poplatky za znečišťování ovzduší a poplatky za uložení odpadů na skládky.²⁴

Daň z nemovitostí, daň z příjmů právnických osob placená obcí a daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti zůstaly součástí rozpočtů obcí i nadále, a ve stejné výši. Strukturu rozpočtového určení daní v letech 1996 – 2000 ilustruje příloha č. 3.

3.4 Rozpočtové určení daní v letech 2001 – 2007

Stávající způsob rozdělování daní důchodového typu do územních rozpočtů měl velký vliv na to, že mezi daňovými příjmy jednotlivých obcí byly značné rozdíly. Obecní příjmy byly vázány na daně s pohyblivou a nerovnoměrně rozloženou základnou s nestabilním výnosem a poukazovalo to na nutnost změny rozpočtového určení daní. Dalším důvodem pro přijetí změn v rozpočtovém určení daní byla nutnost zahrnout do financování i kraje, které vznikly 1.1.2001. Od téhož roku bylo rozpočtové určení výnosu daní stanoveno zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zkráceně o rozpočtovém určení daní). Cílem tohoto zákona bylo odstranění rozdílů v příjmech obcí, odstranění nestability příjmů obcí při rozdílném vývoji zákonů jednotlivých daní jejich rozšířením, ze kterých se obcím stanoví podíly na výnosech daňových příjmů, dále také odstranění spekulativních aktivit obcí ve snaze o navýšení příjmů.²⁵

Podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, svěřenými daněmi zůstaly daň z nemovitosti a daň z příjmů právnických osob placená obcemi. Sdílenými daňovými příjmy obcí se staly 30% výnos daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti dle bydliště plátce – tato daň působí jako motivační prvek, což předpokládá, že se obce budou snažit vytvořit výhodné podmínky pro podnikání samostatně výdělečných osob, které mají v katastru obce uvedeno sídlo podnikání. Dalšími sdílenými daňovými příjmy obcí se staly daň z přidané hodnoty, daň z příjmů právnických osob bez daně placené obcemi, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daň

²⁴ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 127.

²⁵ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 130

z příjmů fyzických osob placené srážkou a daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti (pouze ze 60% výnosu této daně). Obcím připadlo 20,59% z celostátního výnosu uvedených daní. Schéma rozpočtového určení daní v letech 2001 – 2004 ilustruje příloha č. 4. Každá obec se na uvedené procentní části (20,59%) celostátního hrubého výnosu podílela stanoveným procentem. Procento zveřejňuje ministerstvo financí po dohodě s Českým statistickým úřadem vyhláškou, vydanou každoročně s účinností od 1.9. běžného roku, a to ve výši poměru násobku počtu obyvatel obce a koeficientu velikostní kategorie obce (viz tabulka č. 3) k součtu těchto násobků všech obcí v ČR.²⁶ Výpočet procenta, kterým se obce podílejí na celostátním výnosu sdílených daní, můžeme znázornit vzorcem:

$$\frac{\text{počet obyvatel obce} \times \text{koeficient velikostní kategorie}}{\text{součet násobků všech obcí ČR}} \times 100$$

Podle tohoto vzorce byly daně obcím přerozdělovány pouze do roku 2007. Novelou zákona o rozpočtovém určení daní, platnou od roku 2008 došlo ke změně výpočtu podílu, kterým se jednotlivé obce podílejí na celostátním výnosu daní.

Tabulka č. 2: Koeficienty velikostní kategorie obce

Obce s počtem obyvatel	Koeficienty velikostní kategorie obcí
do 100 obyvatel	0,4213
101 – 200 obyvatel	0,5370
201 – 300 obyvatel	0,5630
301 – 1500 obyvatel	0,5881
1501 – 5 000 obyvatel	0,5977
5 001 – 10 000 obyvatel	0,6150
10 001 – 20 000 obyvatel	0,7016
20 001 – 30 000 obyvatel	0,7102
30 001 – 40 000 obyvatel	0,7449
40 001 – 50 000 obyvatel	0,8142
50 001 – 100 000 obyvatel	0,8487
100 001 – 150 000 obyvatel	1,0393
150 001 a více obyvatel	1,6715
Hlavní město Praha	2,7611

Zdroj: Zákon o rozpočtovém určení daní č. 243/2000 Sb., v platném znění

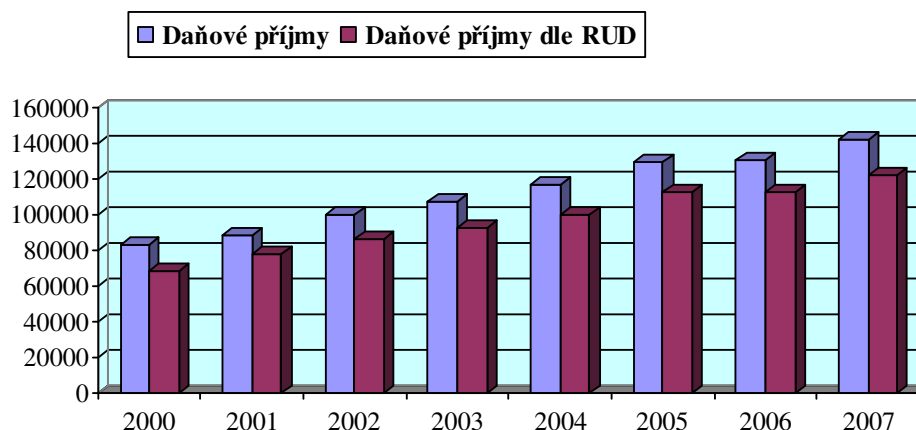
²⁶ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům

Od roku 2002 se mezi sdílené daně zařadil i podíl ve výši 1,5% z celostátního hrubého výnosu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti podle přepočteného počtu stavu zaměstnanců v dané obci. Zde se také jedná o motivační složku, která má působit jako pobídka pro obce k vytváření podmínek pro zvyšování zaměstnanosti v obci (např. rozšiřování infrastruktury, výstavba průmyslových zón apod.) V průběhu roku 2004 byla projednávána další novela zákona o rozpočtovém určení daní. Schválena byla jako zákon č. 1/2005 Sb., a změny v ní obsažené se týkaly pouze krajů.

Pokud bychom analyzovali vývoj daňových příjmů obcí v letech 2001 – 2007 (znázorněno grafem č. 1 a tabulkou č. 3), rozdělovaných již podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, který nabyl účinnosti 1.1.2001, je zcela zřejmý každoroční nárůst výnosu daní až do roku 2005. Pro srovnání je zde uváděn i rok 2000, kdy se daňové příjmy obcí ještě řídily podle staré právní úpravy před reformou veřejné správy. Rok 2006 znamenal výrazné snížení přímých daní, a to z důvodu schválení „předvolebních“ daňových opatření – snížení daně z příjmu fyzických osob z 15% na 12% a zavedení společného zdanění manželů. Propad inkasa, především daně z příjmů fyzických osob, nebyl dostatečně kompenzován zvýšeným inkasem DPH, proto došlo ke stagnaci obecních rozpočtů. Zatímco ve státním rozpočtu se pokles inkasa přímých daní kompenzoval zvýšením spotřebních daní, u obcí se tato skutečnost nijak neprojevila, protože spotřební daně nejsou součástí sdílených daní, na nichž se podílejí obce. V roce 2006 a 2007 nebyla až do schválení reformy veřejných financí, účinné od roku 2008, přijata žádná zásadní změna daňových zákonů, která by vývoj inkasa daní zásadně ovlivnila. Proto rok 2007 znovu zaznamenal růst daňových příjmů obcí díky dynamickému hospodářskému růstu, relativní stabilitě sazeb a korekčních prvků daní v tomto roce.²⁷

²⁷ *Deník veřejné správy* [online]. c2009 [cit. 2010-01-25]. Daňové příjmy obcí v roce 2007 zaznamenaly nárůst. Dostupné z WWW: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6321985>>.

Graf č. 1: Vývoj daňových příjmů obcí v letech 2000 až 2007 (v mld. Kč)

Zdroj: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6321985>

Tabulka č. 3: Vývoj daňových příjmů obcí v letech 2000 až 2007 (v mld. Kč)

Rok	Daňové příjmy	Daňové příjmy dle RUD
2000	83 584	68 715
2001	88 830	77 567
2002	99 546	86 192
2003	107 492	92 299
2004	116 113	100 150
2005	128 900	112 045
2006	130 670	112 893
2007	141 349	122 140

Zdroj: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6321985>

3.5 Rozpočtové určení daní od roku 2008

Nové rozpočtové určení daní přispělo k větší stabilitě rozpočtů obcí a k lepší předvídatelnosti rozpočtů obcí. Odstraněním vazby na celookresní výnos se snížily územní nerovnoměrnosti daňových výnosů. Cílem takto nastaveného systému přerozdělování daní bylo dosáhnout stavu, aby co nejmenší počet obcí na tento způsob dělení doplácel. Podle propočtů MF ČR mělo cca 78% obcí získat vyšší daňový výnos na obyvatele, než byl výnos podle předchozího rozpočtového určení. Takového přerozdělování však nejvíce postihlo malé obce do 150 obyvatel. U obcí velikostní kategorie 200 – 5 000 obyvatel měly koeficienty velmi plochý nárůst, zatímco mezi městy velikostní kategorie 50 tis. – 100 tis.

obyvatel a kategorie 100 tis. – 150 tis. obyvatel byl výrazný skok.²⁸ (viz tabulka č. 2) Vzhledem k tomu, že daňové výnosy byly rozdělovány na základě tzv. velikostních koeficientů a i malá změna v počtu obyvatel představovala snížení či zvýšení daňových výnosů, docházelo v praxi k různým praktikám, kdy se obce snažily získat vyšší počet trvale bydlících obyvatel, aby se přesunuly do vyšší velikostní kategorie a získaly tak i větší podíl na daňovém výnosu. Zejména z tohoto důvodu byl systém přerozdělování daní obcím předmětem mnoha kritik starostů od samotného počátku. Nedostatky rozpočtového určení daní vedly k tvorbě několika návrhů ke změně rozpočtového určení daní. Návrhy na změny předkládalo zejména Ministerstvo financí ČR, Poslanecká sněmovna a Svaz měst a obcí i tzv. Zlínská iniciativa. Ze strany malých obcí byla podána stížnost k ústavnímu soudu pro diskriminaci menších obcí v zákoně č. 243/2000 Sb., Odpovědí k problematice se stala zásadní novela zákona o rozpočtovém určení daní, která byla publikována jako zákon č. 377/2007 Sb., s účinností od 1.1.2008.²⁹

Cílem této novely bylo odstranění problémů týkajících se nerovnoměrného rozdělování daňového výnosu na obyvatele mezi obcemi, způsobených:

- vysokou váhou koeficientů velikostních kategorií při přerozdělování celkových daňových příjmů obcí, které bylo jediným kritériem pro přerozdělení,
- skokovými přechody mezi velikostními kategoriemi, což znamenalo, že pokud obec dosáhla hraničního počtu obyvatel a přešla do kategorie s vyšším koeficientem, její příjmy ze sdílených daní se v některých případech skokově zvýšily. V opačném případě se jí tyto příjmy skokově snížily. Nejpatrnější rozdíly byly při přechodu rozhraní 100, 10 000, a 100 000 obyvatel,
- velkým rozdílem v koeficientech velikostních kategorií mezi největšími a nejmenšími obcemi.³⁰

Oproti předchozím rokům došlo ke zvýšení podílu obcí na sdílených daních z 20,59% na 21,4%. Kromě celkového navýšení daňových příjmů je novela zákona přelomová také v dalších bodech. Především odstranila rozdělení měst a obcí na 14 velikostních kategorií a nahradila ji 4 velikostními kategoriemi, dále odstranila skokové přechody z jedné kategorie do druhé (viz tabulka č. 4), které nutily obce navzájem si přetahovat občany. Vláda dále přistoupila na návrh Svazu měst a obcí ČR, týkající se zavedení dalších dvou

²⁸ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 133 - 134

²⁹ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 140

³⁰ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 140

přerozdělovacích kritérií, a to rozlohy obce a prostého počtu obyvatel. Na novele díky tomu vydělají především malé obce do tří set obyvatel.³¹

Dále došlo ke změně způsobu výpočtu procenta, kterým se obce podílejí na výnosu sdílených daní, které se vypočte jako součet:

- poměru celkové výměry katastrálních území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03,
- poměru počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03,
- poměru násobku postupných přechodů, vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů, k součtu násobků postupných přechodů vypočtených za ostatní obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,94 a dále násobeného celkovým procentem, kterým se na části celostátního hrubého výnosu daní podílejí ostatní obce.³²

Tabulka č. 4: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů

Obce s počtem obyvatel od – do obyvatel	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 300	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
301 – 5 000	1,0640	300 + 1,0640 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 300
5 001 – 30 000	1,3872	5 300,8 + 1,3872 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 5 000
30 001 a více	1,7629	39 980,8 + 1,7629 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000

Zdroj: Zákon č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 377/2007 Sb.,

Ze systému výpočtu podílu obcí na sdílených daních byla vyňata čtyři největší města (hl. m. Praha, Brno, Ostrava a Plzeň), aby neovlivňovala výši podílů menších měst. Výpočet tedy probíhá ve dvou krocích. Nejdříve se zjistí podíl měst hl. m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně na sdílených daních. Ten se určí jako podíl násobku počtu obyvatel města a příslušného přepočítacího koeficientu (viz tabulka č 5) na součtu těchto násobku za tato čtyři města plus za ostatní obce ČR. Stejným způsobem se zjišťuje i celkový podíl

³¹ *Novela o rozpočtovém určení daní přilepší pokladnám obcí o 4,6 miliardy korun* [online]. 2010 [cit. 2010-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.smocr.cz/cinnost/financovani-obci/novela-o-rozpocetovem-urceni-dani-prilepsi-pokladnam-obci-o-4-6-miliardy-korun.aspx>>.

³² Zákon č. 377/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů

na výnosu sdílených daní za ostatní obce. Ten udává objem výnosu sdílených daní, na němž se budou všechny ostatní obce v ČR (tj. obce bez hl. m. Prahy, Plzně, Ostravy a Brna) podílet. Ve druhém kroku jsou propočítávány podíly pro ostatní obce. Vzhledem k většímu počtu nových kritérií bude výpočet podílu pro jednotlivé obce složitějším, nadále je však směrodatný výsledný procentní podíl, který je každoročně vyhláškou zveřejněn s účinností od 1. září běžného roku.³³

Tabulka č. 5: Podíly čtyř největších měst

	Přepočítací koeficient
Hlavní město Praha	4,2098
Plzeň	2,5273
Ostrava	2,5273
Brno	2,5273
Ostatní obce ČR	1,0000

Zdroj: Zákon č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 377/2007 Sb.,

3.6 Rozpočtové určení daní – shrnutí

Daňové příjmy patří bezpochyby k největším zdrojům finančních prostředků obcí. Bez tohoto zdroje by obce jen stěží mohly zabezpečovat svůj chod a činnosti spojené s veřejnou správou. Je proto nezbytné, aby systém rozpočtového určení daní byl nastaven tak, aby zajistil skutečné potřeby obcí, aby nezvýhodňoval jedny obce na úkor druhých, a zvláště, aby byl stabilní. Od roku 1993 došlo v České republice celkem ke čtyřem změnám v rozpočtovém určení daní, s cílem posílit příjmovou stranu rozpočtu obcí a zvýšit jejich finanční soběstačnost. Díky zavedení daně z přidané hodnoty a daně z příjmů právnických osob jako sdílených daní, byly tyto cíle převážně splněny. Na základě poslední novely rozpočtového určení daní zavedené v roce 2008 můžeme konstatovat, že systém odstranil tzv. skokové rozdíly a zajistil potřebnou stabilitu. I přesto existuje mnoho, zejména menších obcí, které nestačí financovat veškeré své náklady na činnost a zvláště pokrývat nemalé náklady na svůj územní rozvoj. Proto je nutné, aby se současně nastavený systém ještě dále vyvíjel a do obecních rozpočtů plynuly takové příjmy, z kterých by obce mohly pokrýt skutečné náklady, které s působením ve veřejné správě mají.

³³ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 142

4. VLIV ROZPOČTOVÉHO URČENÍ DANÍ NA HOSPODAŘENÍ MĚSTA HORNÍ BENEŠOV

4.1 Město Horní Benešov – Poloha a historický vývoj

Horní Benešov je situován v severovýchodní části České republiky, východně od města Bruntál. Bruntálsko se nachází v severozápadní části Moravskoslezského kraje. Převážná část plochy okresu je vyplněna pahorkatinou Nízkého Jeseníku. K 1.1.2009 je v Horním Benešově evidováno 2453 obyvatel.³⁴

Horní Benešov byl založen jako hornické město v roce 1253, těžily se zde rudy s obsahem stříbra, zlata, olova, zinku a železa. Stříbrné doly v Benešově patřily k nejstarším v zemi. V druhé polovině 15. století bylo v provozu 22 tavíren rudy, které stávaly na benešovském předměstí. Za válečného tažení Matyáše Korvína v roce 1474 byly doly zničeny. Těžba rud byla znovu obnovena v roce 1830 a s přestávkami se těžilo až do roku 1992. Velkým neštěstím pro obyvatele byly opakované požáry, které zničily město téměř do základů. Od 16. století se začalo pozvolna rozvíjet i tkalcovství. V 19. století se Horní Benešov stal významným centrem textilního průmyslu a ve městě pracovalo celkem čtrnáct tkalcoven lněné a bavlněné příze.³⁵

V současné době je Horní Benešov největší obcí z Hornobenešovského mikroregionu. Ten se rozkládá na východě bruntálského okresu a svou rozlohou 93,77 km² je jeho nejmenším mikroregionem. Je pravděpodobné, že tato oblast byla původně osídlena slovanským obyvatelstvem, a to již v 10. – 11. století. Trvale osídlena však byla až v průběhu tzv. velké kolonizace, která probíhala od konce 12. století. Vedle původního slovanského obyvatelstva se procesu osídlování stále více účastnili kolonisté německy mluvících zemí. Vlivem velké kolonizace (12. a 13. století) tak vzniklo jazykově a kulturně smíšené česko-německé prostředí.³⁶

V okrese Bruntál je nepříznivá ekonomická situace, projevující se nízkou stabilitou většiny stávajících podniků, vysokou mírou nezaměstnanosti a podprůměrnou měsíční mzdou. Jednou z rozhodujících příčin současného stavu ekonomiky v této oblasti byla odvětvová struktura hospodářství před rokem 1989. Za další důvod nepříznivé ekonomické

³⁴ Příloha vyhlášky č. 276/2009 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů

³⁵ *Informační operátor* [online]. 2008 [cit. 2010-03-10]. Město Horní Benešov Městský úřad. Dostupné z WWW: <<http://www.edb.cz/Detail.aspx?L=CZ&SML=7105821521000>>.

³⁶ VENCÁLEK, J., et al. *Okres Bruntál*. Bruntál: Okresní úřad Bruntál za finanční spoluúčasti Školského úřadu Bruntál, 1998. s. 66

situace lze považovat útlum rudného hospodářství v České republice, který znamenal ukončení těžby a úpravy polymetalických rud v Horním Benešově a dalších místech regionu. Do roku 1991 fungoval ve městě Státní statek, který měl 8 hospodářství. Zaměstnával 800 zaměstnanců a obhospodařoval celkem 9 000 ha. V roce 1991 došlo k definitivnímu rozpadu Státních statků. V současné době mezi největší zaměstnavatele v Horním Benešově patří společnosti HOBES, s.r.o., KVS EKODIVIZE, a.s., BENEKOVterm s.r.o..³⁷

Nabídka služeb v hornobenešovském mikroregionu je nedostačující, protože služby jako takové jsou dostupné v blízkém Bruntálu nebo Krnově v podstatně širší škále. Rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu je velmi nízký. Přes určitou malebnost krajiny a specifické položení Horního Benešova, slouží území pouze průchozí turistice a tranzitu.³⁸

Tabulka č. 6: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle odvětví – sčítání z roku 2001

Odvětví	Počet ekon. akt. obyvatel
Zemědělství, lesnictví, rybolov	38
Průmysl	557
Stavebnictví	108
Obchod, opravy motor. vozidel	92
Doprava, pošt. a telekom. služby	41
Veřejná správa, obrana a soc. zabezp.	55
Školství, zdrav., veter. a soc. činnosti	123
Ekonomicky aktivní obyv. celkem	1216
Celkem obyvatel v Horním Benešově	2483

Zdroj: Strategický plán rozvoje města Horní Benešov 2008 – 2015

³⁷ KLECH, J., PLOŠTICOVÁ, M. *Strategický plán rozvoje města Horní Benešov 2008 – 2015*. Horní Benešov, 2008. Dostupné z

<http://hbenesov.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=4235&id_ktg=1049&p1=1371&archiv=0>

³⁸ VENCÁLEK, J., et al. *Okres Bruntál*. Bruntál: Okresní úřad Bruntál za finanční spoluúčasti Školského úřadu Bruntál, 1998. s. 69

4.2 Analýza příjmů města Horní Benešov za období 2000 – 2009

Příjmy obcí můžeme z hlediska druhového třídění rozpočtové skladby³⁹ rozdělit do čtyř skupin - tříd:

- *třída č. 1 – Daňové příjmy* (daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů, daně ze zboží a služeb v tuzemsku, daně a poplatky z vybraných činností a služeb, majetkové daně),
- *třída č. 2 – Nedaňové příjmy* (příjmy z vlastní činnosti, přijaté sankční platby, příjmy z prodeje nekapitálového majetku, přijaté splátky půjčených prostředků),
- *třída č. 3 – Kapitálové příjmy* (příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, příjmy z prodeje dlouhodobého finančního majetku),
- *třída č. 4 – Přijaté dotace* (přijaté neinvestiční a investiční transfery).

Tabulka č. 7 znázorňuje vývoj příjmů města Horní Benešov dle druhového třídění rozpočtové skladby za období 2000 – 2009. Z uvedených údajů lze konstatovat, že daňové příjmy města Horní Benešov tvoří podstatnou část příjmové stránky rozpočtu, stejně jako příjmy z přijatých dotací. Při meziročním srovnání daňových příjmů v letech 2000 a 2001, tedy s ohledem na nastavení systému rozpočtového určení daní podle zákona č. 243/2000 Sb., vidíme navýšení o 7 851 tis. Kč. Rok 2008 znamenal další navýšení daňových příjmů, a to díky novele rozpočtového určení daní č. 377/2007 Sb.,. V letech 2000, 2003, 2004 a 2005 jsou daňové příjmy města převyšeny přijatými dotacemi. Jedná se zejména o příjmy investičních dotací, určených na rozvoj města a výstavbu infrastruktury města. V letech 2003-2004 získalo město dotace na výstavbu 24 bytových jednotek od Ministerstva pro místní rozvoj a v letech 2004 - 2005 čerpalo město dotační prostředky z předvstupního programu EU – z fondu Phare, a to konkrétně na výstavbu kanalizace II. etapa. Nedaňové příjmy města tvoří především příjmy z pronájmu majetku, příjmy z poskytování kulturních služeb a ostatních služeb souvisejících s činností místní správy, příjmy z darů, sankcí, úroků a přijaté splátky poskytnutých půjček. V roce 2006 dosáhly tyto příjmy nejvyšší hodnoty a na rozpočtu příjmů se podílely 23%. Toto navýšení způsobil příjem vratky finančních prostředků za zaplacenou daň z přidané hodnoty na výstavbu kanalizace, která byla spolufinancována z prostředků EU a zákon o DPH umožňuje odečíst si daň z podílu prostředků EU i neplátcům daně, kterým město v té době

³⁹ Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

bylo. Kapitálové příjmy tvoří příjmy z prodeje pozemků, nemovitostí a ostatního dlouhodobého majetku. V roce 2000 se kapitálové příjmy na celkových příjmech podílely 25%, a to z důvodu prodeje plynofikační sítě a v roce 2007 činil podíl 20%, kdy město dosáhlo vyšších příjmů prodejem několika nebytových prostor. V ostatních letech činí kapitálové příjmy maximálně 5% celkových příjmů a jsou tvořeny pravidelnými splátkami občanů z prodejů bytů.

Tabulka č. 7: Příjmy města Horní Benešov v letech 2000 - 2009

PŘÍJMY	2000		2001		2002		2003	
	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech
Daňové	12 458	21%	20 309	49%	21 582	48%	21 878	35%
Nedaňové	8 698	15%	5 168	12%	7 381	17%	6 520	10%
Kapitálové	15 118	25%	2 053	5%	1 449	3%	1 545	2%
Přijaté dotace	23 155	39%	13 988	34%	14 264	32%	33 322	53%
Příjmy celkem	59 429	100%	41 518	100%	44 676	100%	63 265	100%

PŘÍJMY	2004		2005		2006		2007	
	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech
Daňové	22 195	29%	30 910	27%	26 004	53%	27 365	54%
Nedaňové	5 096	7%	8 675	7%	11 462	23%	5 495	11%
Kapitálové	2 550	3%	1 502	1%	1 697	3%	10 497	20%
Přijaté dotace	47 605	61%	75 540	65%	10 342	21%	7 362	15%
Příjmy celkem	77 446	100%	116 627	100%	49 505	100%	50 719	100%

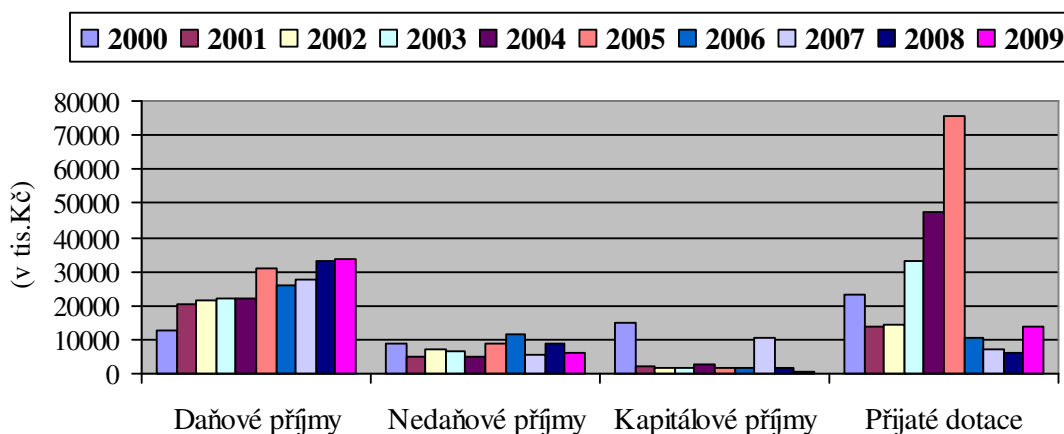
PŘÍJMY	2008		2009	
	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech	v tis. Kč	podíl na celk. příjmech
Daňové	33 033	66%	33 669	63%
Nedaňové	8 970	18%	5 890	11%
Kapitálové	1 834	4%	605	1%
Přijaté dotace	6 019	12%	13 641	25%
Příjmy celkem	49 856	100%	53 805	100%

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za období 2000 – 2009, vlastní úprava a výpočet

K přehledu příjmů města Horní Benešov za období 2000 – 2009 nám slouží následující graf, který znázorňuje vývoj příjmů dle druhového třídění rozpočtové skladby v čase, a můžeme z něj vyčíst výše popsané informace. Z grafu zejména vyplývá již výše zmíněná skutečnost, že daňové příjmy tvoří významný podíl příjmové stránky rozpočtu města a vykazují rostoucí tendenci. Nedaňové a kapitálové příjmy jsou pravidelnými a stabilními částmi rozpočtu, na plnění příjmů se ale podílejí nejmenší částkou. Výkyvy

v kapitálových příjmech v letech 2000 a 2007 jsou dány odprodejem plynofikace a nebytových prostor města. Na přijatých dotacích vidíme značné výkyvy v jednotlivých letech. Můžeme tedy říci, že příjmy z dotací jsou nejistým zdrojem financování výdajů. Dotace dle jejich účelu můžeme rozdělit na neinvestiční a investiční. Neinvestiční dotace jsou určeny na financování neinvestičních výdajů a pro Horní Benešov, jako pověřenou obec, to znamená příjmy na financování státní správy (matrika, stavební úřad, sociální dávky). Investiční dotace jsou určeny na pořízení dlouhodobého majetku a jejich výše je ovlivňována úspěšností města v jejich získávání. V letech 2003 -2005 jsou příjmy z dotací nejvyšší v souvislosti s již zmiňovanou výstavbou kanalizace, spolufinancovanou ze zdrojů EU a výstavbou nových bytových jednotek ve městě.

Graf č. 2: Příjmy města Horní Benešov v letech 2000 – 2009

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za období 2000 – 2009

4.3 Daňové příjmy města Horní Benešov

Daňové příjmy obcí netvoří jen daně sdílené a daně svěřené. Mezi daňové příjmy řadíme i správní poplatky, místní poplatky a poplatky za odvody v oblasti životního prostředí. Jakou měrou se sdílené a svěřené daně podílejí na celkových daňových příjmech města Horní Benešov, zjistíme z následující tabulky.

Tabulka č. 8: Daňové příjmy města Horní Benešov za období 2000 - 2009 (v tis. Kč)

Rok	Daňové příjmy celkem	Z toho RUD	Poplatky v oblasti živ. prostředí	Místní a správní poplatky	Podíl RUD na celkových daň. příjmech
2000	12 458	9 663	2 198	597	77,56%
2001	20 309	12 946	6 689	674	63,75%
2002	21 582	13 431	7 347	804	62,23%
2003	21 878	13 842	7 476	560	63,27%
2004	22 195	14 579	7 147	469	65,69%
2005	30 910	16 258	14 023	629	52,60%
2006	26 004	16 611	8 152	1 241	63,88%
2007	27 365	18 007	8 784	574	65,80%
2008	33 033	20 472	12 035	526	61,97%
2009	33 669	17 071	16 186	412	50,70%
Celkem	249 403	152 880	90 037	6 486	61,29%

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za období 2000 – 2009, vlastní výpočet

Z přehledu daňových příjmů města Horní Benešov za období 2000 – 2009 lze odvodit, že daně přerozdělované v rámci rozpočtového určení tvoří v průměru 61,29% z celkových daňových příjmů města. Jsou tedy významnou položkou příjmové části rozpočtu města. Nezanedbatelným daňovým příjmem pro město je však i příjem z poplatků v oblasti životního prostředí. Od roku 2001 tyto poplatky neustále rostou. Souvislost to má s přijetím zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, který stanoví poplatky za uložení odpadů na skládce a se zavedením poplatku za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (tzv. poplatek za komunální odpad). V katastrálním území města Horní Benešov je umístěna skládka odpadů a podle zmíněného zákona o odpadech, je základní poplatek za uložení odpadů příjmem rozpočtu té obce, na jejímž území se skládka nachází.⁴⁰ V roce 2005 dosahovaly příjmy z poplatků v oblasti životního prostředí téměř dvojnásobek hodnoty z předchozích let. Nebylo to však způsobeno markantním navýšením sazeb, ale špatnou finanční morálkou firmy provozující skládku na území města, která v roce 2005 dorovnávala své závazky vůči městu. I přesto je z tabulky patrná stoupající tendence poplatků v oblasti životního prostředí, což má souvislost se zvyšováním sazby za ukládání odpadů podle zákona č. 185/2001 Sb., kdy v porovnání s rokem 2002 základní poplatek za uložení 1 tuny komunálního odpadu stoupl v roce 2009 o 150 % a poplatek za uložení 1 tuny nebezpečného odpadu stoupl o 55 %.⁴¹ Místní a správní poplatky tvoří po celou dobu sledování stabilní hodnotu, výkyv

⁴⁰ Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech

⁴¹ Příloha č. 6 k zákonu č. 185/2001 Sb., o odpadech

je patrný pouze v roce 2006, kdy město jednorázově inkasovalo vyšší příjem z poplatku za užívání veřejného prostranství. Závěrem můžeme říci, že příjmy z daní jsou pro rozpočet města významnou položkou. Stejně významnou položkou jsou však i příjmy z poplatků v oblasti životního prostředí, a to především díky poplatkům za uložení odpadů. I když v době, kdy Benešovští zastupitelé rozhodovali o zřízení skládky na svém území to občané kategoricky odmítali, dnes se příjmy z provozu této odmítané skládky podílejí na financování rozvoje města, ať již se jedná o výstavbu mnoha sportovišť, technické infrastruktury nebo o rozvoj a modernizaci školských a kulturních zařízení.

4.4 Vývoj sdílených a svěřených daní města Horní Benešov

Pro charakteristiku vývoje sdílených a svěřených daní je potřeba hledat návaznost na celostátní výnos těchto daní, protože ten je základnou pro přerozdělování daní mezi obce, kraje a stát a každá změna v rozpočtovém určení se odráží v příjmech územně samosprávných celků.

Tabulka č. 9: Vývoj sdílených a svěřených daní Horního Benešova za období 2000 - 2009 (v tis. Kč)

2000	2001	Index 01/00	2002	Index 02/01	2003	Index 03/02	2004	Index 04/03
9 663	12 946	33,97%	13 431	3,75%	13 842	3,06%	14 579	5,32%

2005	Index 05/04	2006	Index 06/05	2007	Index 07/06	2008	Index 08/07	2009	Index 09/08
16 258	11,52%	16 611	2,17%	18 007	8,40%	20 472	13,69%	17 071	-16,61%

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za období 2000 – 2009, vlastní výpočet

Tabulka č. 9 nám umožňuje sledovat vývoj sdílených a svěřených daní města Horní Benešov v daných letech a jejich meziroční růst. Rok 2000 je stanoven jako výchozí bod a vývoj daňových příjmů každého následujícího roku je srovnáván s rokem předchozím. Vlivem zavedení nového rozpočtového určení daní v roce 2001 došlo k nejvyššímu navýšení výnosů z daní, a to o 33,97%. V dalších letech již byl růst podstatně nižší a rok 2009 znamenal výrazný propad, což můžeme přičítat ekonomické krizi v zemi, a tím i nižším celostátním daňovým výnosům.

Tabulka č. 10: Vývoj jednotlivých druhů daní za období 2000 - 2009 (v tis. Kč)

Rok	DPFO ZČ	DPFO SVČ	DPFO KV	DPPO	DPPO za obec	DPH	DN	Celkem
2000	2 781	846	0	3 130	2 036	0	870	9 663
2001	2 353	707	207	2 540	1 799	4 413	927	12 946
2002	2 843	591	201	2 968	1 287	4 612	929	13 431
2003	3 125	612	187	3 226	978	4 861	853	13 842
2004	3 367	650	226	3 547	794	5 229	766	14 579
2005	3 606	663	190	3 918	774	6 164	943	16 258
2006	3 473	576	219	4 047	961	6 477	858	16 611
2007	3 892	413	252	4 566	1 059	6 917	908	18 007
2008	3 883	1 023	316	5 483	996	7 846	925	20 472
2009	3 335	189	288	3 845	736	7 740	938	17 071

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za období 2000 – 2009

Poznámky:	DPFO ZČ	Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
	DPFO SVČ	Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti
	DPFO KV	Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů
	DPPO	Daň z příjmů právnických osob
	DPPO za obec	Daň z příjmů právnických osob, kdy poplatníkem je obec
	DPH	Daň z přidané hodnoty
	DN	Daň z nemovitosti

V roce 2000 bylo rozpočtové určení daní součástí rozpočtových pravidel republiky a pro Horní Benešov to znamenalo daňové příjmy ve výši 9 663 tis. Kč. Z tabulky č. 10 je patrné, že nejvyšší příjmy obdrželo město z výnosů daně z příjmů právnických osob a daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Zvláštní postavení pro obce má daň z příjmů právnických osob, kdy poplatníkem je sama obec. Celý výnos této daně je příjmem obce a v rozpočtu se projevuje jak na straně příjmové, tak na straně výdajové ve stejné výši. Obec tedy tuto daň platí sama sobě. Pokud však dojde k doměření daňové povinnosti, stává se už tato doměřená daň příjmem státního rozpočtu.

Od roku 2001 byla zavedena nová právní úprava, která vedla k přerozdělování výnosů daní podle velikostních kategorií obcí a podle počtu obyvatel. Na základě těchto kritérií byl Horní Benešov zařazen do velikostní kategorie do 5 000 obyvatel s koeficientem 0,5977 a jeho podíl na sdílených daních byl stanoven na 0,014321 %.⁴² S nastavením nového systému získalo město Horní Benešov navíc 3,3 mil. Kč z daňových příjmů, což představovalo navýšení o 33,97 %. Svůj podíl na tom mělo i zahrnutí daně

⁴² Vyhláška MF č. 456/2000 Sb., o stanovení procenta, kterým se každá obec podílí na stanovené procentní části celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů v roce 2001

z přidané hodnoty a daně z příjmu fyzických osob z kapitálových výnosů do systému rozpočtového určení. Výnos daně z příjmu právnických osob poklesl v tomto roce o 590 tis. Kč, což bylo způsobeno snížením sazby z 35 % na 31 %, rovněž došlo k poklesu daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti.

Rok 2002 přinesl do systému další změnu. Obcím byl přiznán podíl 1,5% z celostátního výnosu daně ze závislé činnosti, a to podle přepočteného stavu zaměstnanců v dané obci a v rozpočtu města se to projevilo navýšením daně z příjmu ze závislé činnosti.

V letech 2003 až 2007 nedošlo k žádným významným změnám a sdílené daně vykazují rostoucí tendenci. V roce 2008 je patrné navýšení daňových příjmů způsobené zvýšením podílu obcí na celostátním hrubém výnosu jednotlivých sdílených daní. Ve srovnání s rokem 2007 představuje pro Horní Benešov toto navýšení 13,69 % a nejvíce se projevilo na dani z příjmu právnických osob a dani z přidané hodnoty. Daň z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti dosáhla v tomto roce nejvyšší hodnoty od roku 2001.

V souvislosti s ekonomickou krizí znamenal rok 2009 pro město citelný propad v oblasti daňových příjmů. Nejvíce byl zřetelný na dani z příjmů právnických osob, kde činil 1 638 tis. Kč oproti předchozímu roku. Nižší byly také výnosy z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti o 548 tis. Kč. Markantní snížení zaznamenal také výnos daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, a to ve výši 834 tis. Kč. Příčinou bylo krácení výnosů této daně z důvodu značného zvýšení objemu vrácených přeplatků na dani z příjmů fyzických osob podávajících přiznání.

Výnosy daně z nemovitosti vykazují po celou dobu stabilní příjem. Od roku 2008 zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti umožňuje obcím v rámci výkonu samostatné působnosti částečně ovlivnit výši výnosu daně z nemovitostí, a to rozhodnutím o stanovení místního koeficientu ve výši 2, 3, 4 nebo 5 pro všechny nemovitosti, které jsou předmětem zdanění na jejím území. Tímto koeficientem se vynásobí daňová povinnost poplatníka za jednotlivé druhy pozemků a staveb. Dle svého uvážení mohou obce rovněž osvobodit obecně závaznou vyhláškou některé zemědělské pozemky a trvalé travní porosty od daně z pozemků. Obce mají rovněž právo rozhodnout o použití daňového korekčního koeficientu u obytných budov a stavebních pozemků, a to až o tři kategorie nižší nebo o jednu kategorii vyšší, než odpovídá jejímu počtu obyvatel. Koeficientů je od roku 2008

pouze sedm, kdy koeficienty 0,3 v obcích do 300 obyvatel a 0,6 v obcích do 600 obyvatel byly zrušeny a pro všechny obce do 1 000 obyvatel je stanoven jednotný koeficient 1,0.⁴³

Město Horní Benešov do současné doby nevyužilo ani jedné z popsanych možností, aby výnos daně z nemovitostí ovlivnilo a případně navýšilo své daňové příjmy. Přesto se v roce 2010 dočká vyšších výnosů této daně, a to z důvodu schválení zákona č. 362/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s návrhem zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2010, kterým dochází k úpravám sazeb daně z nemovitostí, a to zdvojnásobením sazeb daně z pozemků s výjimkou tzv. zemědělských pozemků a zdvojnásobením základních sazeb daně ze staveb s výjimkou staveb sloužících pro ostatní podnikatelskou činnost.⁴⁴

4.5 Analýza výdajů města Horní Benešov za období 2000 -2009

Výdaji rozumíme veškeré nenávratné platby na běžné a kapitálové účely a návratné platby (půjčky) za účelem rozpočtové politiky. Tomuto vymezení pojmu *výdaje* odpovídá obsah tříd 5 a 6 druhového třídění rozpočtové skladby podle vyhlášky č. 323/2002 Sb..⁴⁵ Za *běžné* výdaje považujeme ty výdaje, které souvisí s financováním provozních, tj. neinvestičních činností města. V případě Horního Benešova se jedná např. o výdaje na provoz a údržbu veřejných komunikací, veřejné zeleně, veřejného osvětlení, provoz mateřské a základní školy, provoz kulturního zařízení a informačního centra, údržbu bytového a nebytového fondu města, sběr a svoz odpadů a v neposlední řadě také provoz samotného městského úřadu. Patří sem výdaje na materiál, energie, služby, platy atd. Tyto výdaje souvisí s běžným chodem města a nelze je, na rozdíl od kapitálových výdajů, příliš ovlivnit. *Kapitálové* výdaje představují výdaje na pořízení hmotného, nehmotného a finančního dlouhodobého majetku.⁴⁶ Tyto výdaje jsou odrazem rozvojové strategie města a jejich výše v jednotlivých letech závisí především na objemu získaných finančních zdrojů, zejména dotačních.

⁴³ Zákon č.338/1992 Sb., o dani z nemovitosti

⁴⁴ *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. c2004 - 2009 [cit. 2010-03-30]. Informace k zákonu č. 362/2009 Sb. v oblasti majetkových daní. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dan-z-nemovitosti/informace-z-zoblasti-majetkovych-dani/1001677/55005>>.

⁴⁵ KINŠT, J. *Rozpočtová skladba v roce 2004*. Praha: Nakladatelství PRAGOEDUCA, 2004. s. 24.

⁴⁶ KINŠT, J. *Rozpočtová skladba v roce 2004*. Praha: Nakladatelství PRAGOEDUCA, 2004. s. 24

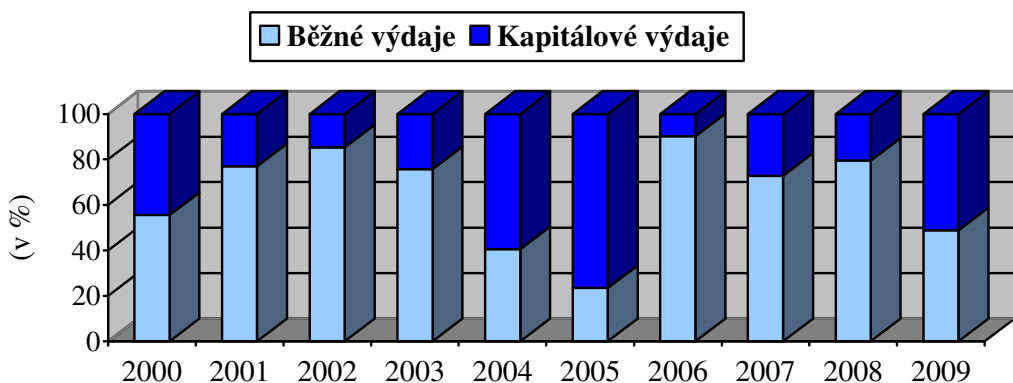
Tabulka č. 11: Druhové členění výdajů města Horní Benešov v letech 2000 - 2009
(v tis. Kč)

Výdaje	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Běžné	27 360	27 706	31 895	41 707	39 941	30 184	31 984	29 270	34 408	32 449
Kapitálové	21 975	8 286	5 496	13 365	58 626	98 474	3 461	10 912	8 878	34 063
Celkem	49 335	35 992	37 391	55 072	98 567	128 658	35 445	40 182	43 286	66 512

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za období 2000 – 2009

Při pohledu na stav běžných a kapitálových výdajů (tabulka č. 11 a graf č. 3) zjistíme, že s výjimkou let 2004 a 2005 zaujímají běžné výdaje většinový podíl a vykazují stabilní hodnoty. Skok v čerpání běžných výdajů ve srovnání s ostatními roky vidíme v letech 2003 a 2004, což bylo způsobeno změnou legislativy v oblasti školství, kdy se město Horní Benešov od 1.1.2003 stalo zřizovatelem základní a mateřské školy, jako příspěvkové organizace a prostřednictvím jeho rozpočtu plynuly do těchto zařízení mzdové prostředky od státu. To mělo za následek jak navýšení přijatých neinvestičních dotací, tak samozřejmě i navýšení neinvestičních výdajů na tento účel.

Graf č. 3: Druhové členění výdajů města Horní Benešov v letech 2000 – 2009 (v %)

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za uvedené období, vlastní konstrukce

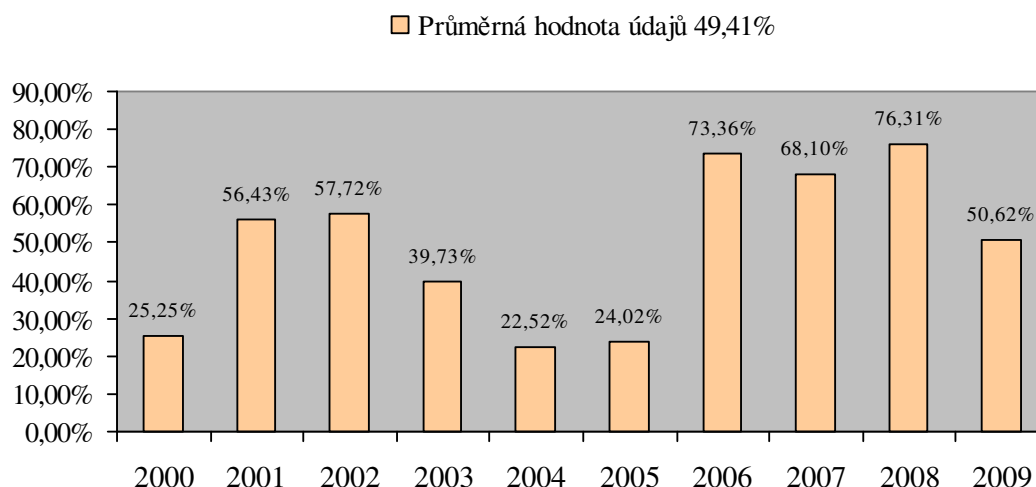
V roce 2000 a 2009 se běžné a kapitálové výdaje podílejí na rozpočtu města vyrovnaným dílem. Jak jsem již zmínil, vývoj kapitálových výdajů je v přímé souvislosti s úspěšností města v získávání dotací na financování investičních akcí, a proto se mezi jednotlivými roky vyskytují značné výkyvy. Lze přesto říci, že v uvedeném období město realizovalo řadu nákladných investičních akcí a kapitálové výdaje několikanásobně

převyšovaly výdaje provozní. Zejména roky 2000, 2004, 2005 a 2009 byly ve znamení investic do rozvoje města. V roce 2000 město investovalo do výstavby II. etapy plynofikace na svém území a dokončilo stavbu čističky odpadních vod. V letech 2003 až 2005 byla realizována výstavba kanalizace II. etapa a výstavba dvou bytových domů, rekonstrukce náměstí a zastřešení zimního stadionu. Následující roky byly ve financování investic poněkud slabší. Zvrat nastal až v roce 2009, kdy město zahájilo výstavbu poslední III. etapy kanalizace, zrealizovalo rekonstrukci radnice a výstavbu informačního centra a provedlo revitalizaci venkovního areálu mateřské školy. Také v letošním roce se chystá město na další finančně nákladné investice. Tentokrát se budou týkat modernizace sportovního areálu a rekonstrukce základní školy.

4.6 Podíl daňových příjmů na výdajích města Horní Benešov

Pro zhodnocení závislosti rozpočtu města Horní Benešov na daňových příjmech nám poslouží následující ukazatelé, ze kterých zjistíme, nakolik by město bylo schopno financovat své výdaje pouze z daňových příjmů. Graf č. 4 nám ilustruje, kolik procent celkových výdajů pokrývají daňové příjmy.

Graf č. 4: Podíl daňových příjmů na celkových výdajích v letech 2000 - 2009

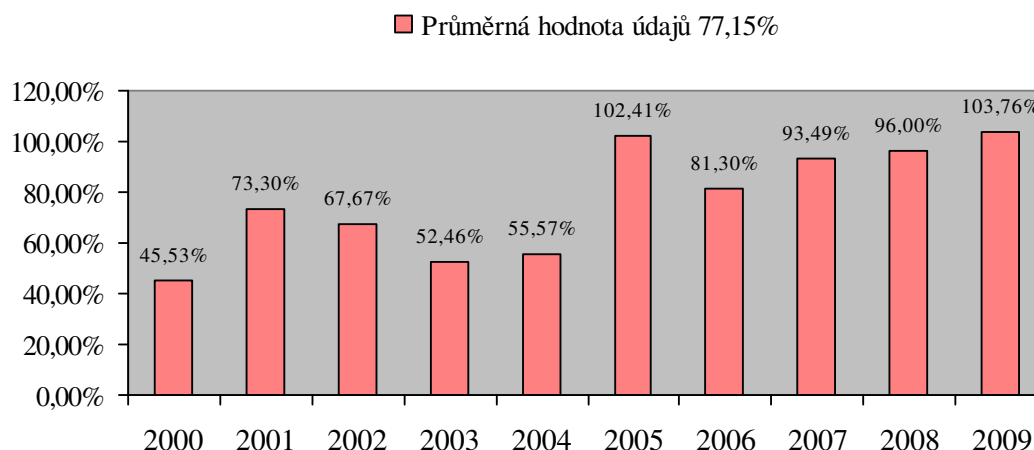

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za uvedené období, vlastní konstrukce

Průměr ukazatele daňových příjmů k celkovým výdajům města za uvedené období činí 49,41%. Z toho můžeme odvodit, že z daňových příjmů uhradí Horní Benešov bezmála polovinu svých výdajů a tyto příjmy mají pro město velký význam. Vývoj tohoto ukazatele v čase je kolísavý a v letech 2000, 2003 až 2005 a 2009, kdy představuje nejnižší podíl, je dán růstem výdajů, zejména kapitálových (viz tabulka č. 11). Naopak v letech 2006 až 2008, kdy celkové výdaje klesly, se ukazatel podílu sdílených daní na celkových výdajích prudce zvýšil oproti předchozím rokům.

Následující graf znázorňuje, jaké hodnoty dosahuje ukazatel daňových příjmů, když na místo celkových výdajů dosadíme pouze výdaje běžné. Průměr ukazatele daňových příjmů k běžným výdajům za uvedené období představuje 77,15%, což představuje nárůst o 27,74% oproti ukazateli daňových příjmů na celkových výdajích. Můžeme tedy říci, že daňové příjmy v průměru pokrývají více než tři čtvrtiny provozních výdajů. Nejnižší je ukazatel daňových příjmů k běžným výdajům v roce 2000, 2003 a 2004. V roce 2000 je to způsobeno nízkými daňovými příjmy, odrážejícími daňovou legislativu před účinností zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. V roce 2003 a 2004 to bylo zapříčiněno vyššími neinvestičními výdaji, které městu vznikly tím, že jeho rozpočtem „protékaly“ finanční prostředky na úhradu mzdových prostředků od státu do jeho školských zařízení a proti těmto výdajům stály na příjmové stránce přijaté neinvestiční dotace. V roce 2005 a 2009 nastala situace, kdy ukazatel daňových příjmů na běžných výdajích překročil 100% hranici. Můžeme říci, že v těchto letech byly běžné výdaje v plné výši uhrazeny z daňových příjmů. Pokud se vrátíme ke grafu č. 4, který znázorňuje poměr daňových příjmů k celkovým výdajům, zjistíme, že v roce 2005 činí tento ukazatel pouze 24,02%. Způsobeno je to vysokými kapitálovými výdaji, které byly hrazeny z dotačních zdrojů. Obdobně můžeme vysvětlit i hodnoty roku 2009, kdy kapitálové výdaje byly oproti roku 2005 nižší, a proto se ukazatel daňových příjmů na celkových výdajích podílí vyšší hodnotou, a to 50,62 %.

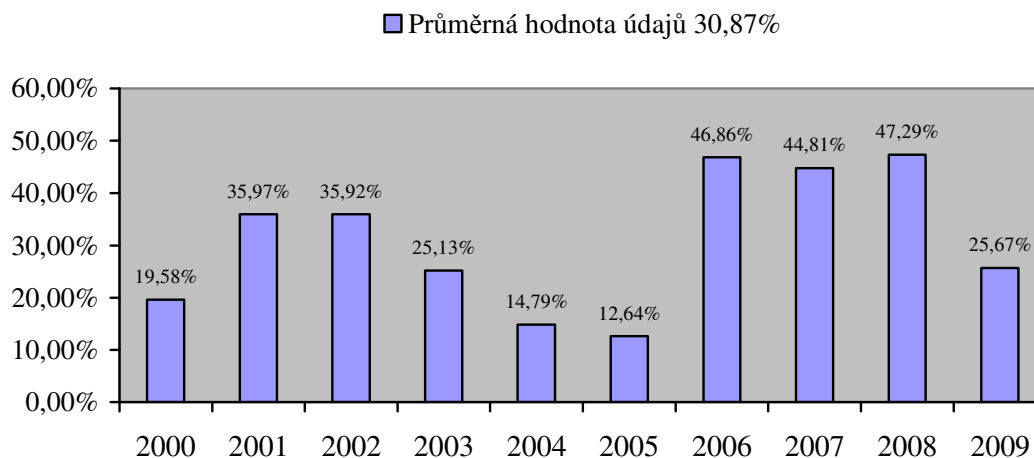
Graf č. 5: Podíl daňových příjmů na běžných výdajích v letech 2000 - 2009

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za uvedené období, vlastní konstrukce

Graf č. 6 doplňuje oba předchozí grafy a udává nám, jakým poměrem se na celkových výdajích města v uvedeném období podílejí pouze příjmy ze sdílených a svěřených daní. Vykazované hodnoty daňových příjmů obsahují pouze ty daně, které jsou předmětem rozpočtového určení (specifikované v tabulce č. 10), které obce nemají možnost příliš ovlivnit. Součástí údajů nejsou ostatní příjmy zahrnované mezi daňové příjmy, jako jsou správní poplatky, místní poplatky a poplatky za odvody v oblasti životního prostředí.

Graf č. 6: Podíl sdílených a svěřených daní na celkových výdajích v letech 2000 - 2009

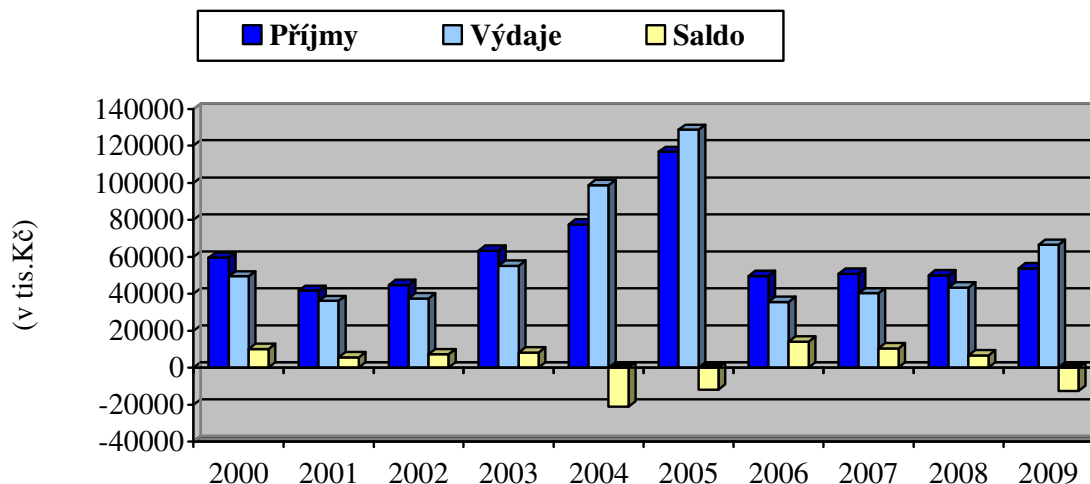
Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za uvedené období, vlastní konstrukce

Průměr ukazatele sdílených a svěřených daní k celkovým výdajům města za uvedené období činí 30,87%. Ve srovnání s průměrným ukazatelem celkových daňových příjmů na celkových výdajích (znázorněno grafem č. 4), který činí 49,41%, představují sdílené a svěřené daně nižší podíl na celkových výdajích o 18,54%. To je zcela logický jev, když základnou pro výpočet tohoto ukazatele byly pouze sdílené a svěřené daně. Podstatná je výše tohoto rozdílu. Na celkových výdajích města za uvedené období se 18,54% podílely ostatní daňové příjmy, jako jsou správní a místní poplatky a zejména poplatky za odvody v oblasti životního prostředí, které v případě Horního Benešova jsou dány příjmy z poplatků za uložení na skládce (podrobněji kapitola 4.3).

4.7 Shrnutí

Systém rozpočtového určení daní nastavený od roku 2001 zákonem č. 243/2000 Sb., způsobil, že se rozpočtované daňové příjmy dají dobře odhadnout, což je důležitá vlastnost rozpočtového určení pro obce, které tak mají možnost kvalifikovaně nastavit rozpočet příjmů a k nim přizpůsobit i výdaje tak, aby nedocházelo k velkému zadlužení obcí. Následujícím grafem můžeme porovnat vývoj hospodaření města Horní Benešov v letech 2000 až 2009. Kromě let 2004, 2005 a 2009 vykazuje Horní Benešov každoročně přebytek. Roky 2004 a 2005 byly pro město ve znamení velkých investic. Jak jsem již předeslal, v těchto letech investovalo město, mimo jiné, do výstavby kanalizace II. etapy. Jelikož tato investice převyšovala běžný rozpočet města trojnásobně, muselo město přistoupit k přijetí úvěru, aby mohlo uhradit svůj podíl na financování této akce. Saldo hospodaření se tedy z důvodu financování výdajů cizími zdroji dostalo v letech 2004 a 2005 do záporných čísel. Ztrátu hospodaření měl Horní Benešov i v loňském roce. Tady však není příčinou další zadlužování města úvěrem, ale skutečnost, že v roce 2009 město zrealizovalo rekonstrukci radnice, výstavbu informačního centra, revitalizaci venkovního areálu mateřské školy a zahájilo výstavbu poslední III. etapy kanalizace. Všechny tyto akce jsou spolufinancovány z prostředků Evropské unie a díky současnému nastavení pravidel při poskytování dotací jsou obce nuceny nejdříve uhradit investici vlastními zdroji a následně, po vyhodnocení akce, teprve obdrží dotační podíl. Vzhledem k tomu, že si město hospodařením předchozích let našetřilo finanční prostředky, předfinancování dotačních podílů provedlo z těchto přebytků minulých let, což se na hospodaření roku 2009 projevilo ztrátou. Z toho můžeme usuzovat, že ne každá ztráta v hospodaření musí nutně znamenat zadlužení.

Graf č. 7: Saldo hospodaření Horního Benešova v letech 2000 – 2009 (v tis. Kč)

Zdroj: Finanční výkazy města Horní Benešov za uvedené období, vlastní konstrukce

Na základě provedené analýzy příjmů a výdajů města Horní Benešov se potvrdilo, že daňové příjmy tvoří nejvýznamnější část jeho rozpočtu a vykazují rostoucí tendenci. V souvislosti se zavedením nového rozpočtového určení od roku 2001 se příjem sdílených a svěřených daní města navýšil o 33,97% a to pro Horní Benešov znamenalo velký přínos. Vývoj těchto daní vykazoval neustálý meziroční nárůst až do roku 2009, kdy se na výnosech daňových příjmů projevila ekonomická krize v zemi a vlivem nižších celostátních výnosů to pro město znamenalo meziroční pokles o 16,61 %, což v absolutní hodnotě představuje ztrátu na sdílených daních 3,4 mil. Kč (viz tabulka č. 9). Na nejvyšších daňových výnosech se ve sledovaném období podílí daň z přidané hodnoty a daň z příjmu právnických osob. Velký finanční přínos pro město mají i další příjmy, které jsou dle rozpočtové skladby zařazeny mezi příjmy daňové, a to poplatky za odvody v oblasti životního prostředí, především příjem z poplatků za uložení odpadů na skládce. Tyto příjmy rovněž po roce 2000 významně narostly, a to v důsledku přijetí zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, který stanoví poplatky za uložení odpadů na skládce a zavedením poplatku za komunální odpad.

Velký význam daňovým příjmům v rozpočtech obcí můžeme přiřadit i v porovnání s financováním výdajů. V případě Horního Benešova činí průměrný ukazatel daňových příjmů k celkovým výdajům města za období 2000 – 2009 hodnotu 49,41%, a to je opravdu velký podíl. Výše tohoto podílu závisí jak na růstu celostátního výnosu daní, tak na vývoji výdajů města. Pokud výdaje v letech stoupají, ukazatel daňových příjmů k celkovým výdajům klesá. Souvislost to má zejména s růstem kapitálových výdajů,

kdy při realizaci nákladnější investiční akce tyto mnohonásobně převyšují běžné výdaje a k jejich krytí jsou určeny účelové investiční dotace. A tím se dostáváme k druhému nejvýznamnějšímu příjmu obcí a tím jsou právě přijaté dotace, jejichž význam roste zejména v posledních letech, kdy se již i menší obce a města naučily čerpat finanční zdroje z různých fondů, spolufinancovaných EU. Tyto finanční prostředky jsou však nejistým zdrojem financování a závisí na úspěšnosti žadatelů ve vyhlašovaných dotačních programech. Z grafu č. 2 vidíme jejich skokový a nepravidelný vývoj v případě města Horní Benešov. Nedaňové příjmy tvoří sice pravidelný zdroj financování, ale odráží se zde rozsah majetku, ze kterého plynou příjmy z pronájmů a pro Horní Benešov nejsou stěžejními. Dalo by se říci, že to jsou příjmy spíše doplňkové, stejně jako příjmy kapitálové, jejichž výši ovlivňuje individuální rozhodování zastupitelů města o prodeji majetku.

ZÁVĚR

Jak již bylo několikrát v této práci řečeno, patří daňové příjmy mezi nejdůležitější a největší zdroj finančních prostředků pro obce. Bez daňových příjmů by obce jen ztěžka mohly financovat svůj chod a další činnosti spojené s veřejnou správou. Je proto nezbytné, aby systém rozpočtového určení daní byl nastaven tak, aby odpovídal skutečným potřebám obcí, aby byl stabilní, a aby nezvýhodňoval jednu skupinu obcí před druhou.

V současné době upravuje rozpočtové určení daní v České republice zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), platný od 1.1.2001. Tento zákon zcela změnil principy v přerozdělování daňových příjmů mezi obce a od roku 2002 také mezi kraje. Daňové příjmy obcí představují podle tohoto zákona výnosy ze sdílených a svěřených daní. Mezi sdílené daně, na jejichž celostátním výnosu se obce podílejí stanoveným procentem, patří daň z příjmu právnických osob, daň z příjmu fyzických osob a daň z přidané hodnoty. Základním kritériem pro stanovení procenta každé jednotlivé obce byl do konce roku 2007 pouze počet obyvatel, upravený velikostním koeficientem obce. Svěřené daně tvoří daň z nemovitostí, jejíž celý výnos je příjmem obce a daň z příjmu právnických osob, kdy poplatníkem je sama obec. Do současné doby prošel tento zákon několika úpravami, z nichž poslední novela, účinná od roku 2008, přinesla, zejména pro menší obce, podstatné zlepšení. Došlo ke zrušení čtrnácti velikostních kategorií obcí a nahrazení pouze čtyřmi kategoriemi, dále ke zvýšení podílu obcí na celostátním hrubém výnosu jednotlivých sdílených daní, a to z 20,59% na 21,4%, nově bylo rovněž definováno procento, kterým se obce podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní. Byla zavedena další nová kritéria pro přerozdělování výnosu sdílených daní – *kritérium rozlohy obce*, *kritérium prostého počtu obyvatel* a výrazně upravené *kritérium přepočteného počtu obyvatel*.

Cílem mé práce bylo popsat vývoj rozpočtového určení daní České republiky od roku 1993 do současnosti a jeho význam pro rozpočty obcí, analyzovat hospodaření konkrétní obce a zhodnotit, do jaké míry se změny rozpočtového určení daní promítly do jejího hospodaření.

První - teoretická část práce se zabývá strukturou daňového systému v České republice a charakteristikou jednotlivých daní, začleněných do tohoto systému, dále jsem v krátkosti provedl charakteristiku obce a příjmů, plynoucích do jejího rozpočtu. Zvláštní pozornost jsem věnoval rozpočtovému určení daní v České republice a jeho vývoji

od roku 1993, kdy po odtržení Slovenska a vzniku samostatné České republiky byla zavedena nová daňová soustava.

V praktické části jsem analyzoval vývoj příjmů a výdajů města Horní Benešov od roku 2000 do roku 2009, abych zachytil dopady změn rozpočtového určení na jeho hospodaření. Na základě získaných poznatků se potvrdilo, že daňové příjmy představují pro Horní Benešov nejvýznamnější část příjmové stránky rozpočtu a od roku 2001, kdy byla zavedená nová pravidla rozpočtového určení daní, vykazovaly sdílené daně neustálý meziroční růst, a to až do roku 2009, kdy se na daňových příjmech města podepsala celková ekonomická situace v České republice, a výnosy z daní poklesly o 16,61%. Vzhledem k relativně nízkým příjmům z vlastní činnosti a z pronájmů, je rozpočet města na daňových příjmech závislý velkou měrou. Daňovým příjmům svou výší konkurují příjmy z přijatých dotací. Jako zdroj financování jsou však nepravidelným a nejistým příjmem a jejich skokový vývoj souvisí s dotačně úspěšnými investičními projekty. Velký finanční přínos má město i z dalších příjmů, které mají daňový charakter, a to z ekologických poplatků, zejména z poplatků za uložení odpadů na skládce.

Význam daňových příjmů pro obce spočívá i v tom, že nejsou účelově vázány a orgány obcí si samy rozhodují o jejich využití. Obce jsou nejmenší samostatné územní jednotky, které mají nejbližší ke svým občanům a mohou tedy nejlépe reagovat na jejich požadavky. Každá obec má své specifické podmínky, které jsou dány demografickým, ekonomickým a sociálním postavením, proto je důležité, aby obce disponovaly dostatečnými finančními zdroji, které by mohly využít podle svého uvážení. Analýzou závislosti vynaložených výdajů města na přijatých daňových výnosech jsem dospěl k závěru, že v období let 2000 – 2009 se daňové výnosy průměrně podílely na celkových výdajích města bezmála jednou polovinou (49,41%). Výše tohoto podílu je závislá jak na růstu celostátních výnosů daní, tak na vývoji a charakteru výdajů. Pokud rozpočet obsahuje převahu kapitálových výdajů, které jsou dle současného nastavení financování obcí hrazeny z dotací, projevuje se to na ukazateli daňových příjmů k celkovým výdajům klesající tendencí. Porovnání s výdaji provozními naznačilo, že v posledních pěti letech jsou daňové příjmy schopny pokrýt běžný provoz města.

Žádný systém není ideální, proto ani nastavený systém rozpočtového určení daní není optimální pro všechny zúčastněné. Jsou obce, které na tomto způsobu dělení daní vydělaly více a jiné méně. Horní Benešov patří se svými 2 453 obyvateli k menším městům a dle mého názoru mu nový systém přerozdělování daní výrazně pomohl a daňové příjmy se pro něj staly nejvýznamnějším a stabilním zdrojem financování jeho potřeb.

Příjmení a jméno autora:	Jaroslav Klech
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra aplikované ekonomie
Název diplomové práce:	Daňové příjmy ve veřejných rozpočtech a jejich vliv na financování obcí
Vedoucí diplomové práce:	Ing. Zdeněk Puchinger
Počet znaků:	77 687
Počet příloh:	5
Počet titulů použité literatury:	30
Klíčová slova:	daň, obec, daňové příjmy obcí, svěřené daně, sdílené daně, rozpočtové určení daní.
Key words	tax, municipality, tax revenues of municipalities, entrusted taxes, shared taxes, budgetary determination of taxes.

Anotace

Cílem této bakalářské diplomové práce je popsat vývoj rozpočtového určení daní v České republice od roku 1993 do současnosti, analyzovat hospodaření konkrétní obce a zhodnotit do jaké míry se změny rozpočtového určení daní promítly do jeho hospodaření. Tématicky je práce rozdělena do dvou částí. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku daňové soustavy v České republice, charakteristiku obce a jejich příjmů a vývoj rozpočtového určení daní v České republice vč. jeho vlivu na obecní rozpočty. Na teoretickou část navazuje praktická část, která analyzuje příjmovou a výdajovou stránku rozpočtu Města Horní Benešov v souvislosti s rozpočtovým určením daní a hodnotí vliv jeho změn na hospodaření této obce.

Annotation

The aim of this bachelor's thesis is to describe the development of budgetary determination of taxes in the Czech Republic since 1993 until the present, to analyze budget management of a particular municipality and to evaluate how much the changes of budgetary determination of taxes affected this management. From the thematic point of view the thesis is divided into two parts. The theoretical part focuses on characterization of the tax

system of the Czech Republic, characterization of municipality, its revenue and the development of the budgetary determination of taxes in the Czech Republic, including its impact on the municipal budgets. The theoretical part is tied together with the practical part, which analyzes revenues and expenses of Municipality Horní Benešov in connection with the budgetary determination of taxes and it evaluates the impact of its changes on budget management of this municipality.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografie

- [1] HAMERNÍKOVÁ, Bojka, MAAYTOVÁ, Alena. *Veřejné finance*. Eva Sadílková. 3. vyd. Praha: ASPI, 2007. 364 s. ISBN 978-80-7357-301-0.
- [2] KINŠT, Jan. *Rozpočtová skladba v roce 2004*. Praha: Nakladatelství PRAGOEDUCA, 2004. 218 s. ISBN 80-7310-016-9.
- [3] KINŠT, Jan, PAROUBEK, Jiří. *Rozpočtová skladba v roce 2007 : a praktické příklady*. Soňa Juránková, Hana Baráková. Olomouc: ANAG, 2006. 255 s. ISBN 80-7263-356-2.
- [4] NOVOTNÝ, Zdeněk, et al. *Podniková ekonomika 3 : Daňová soustava ČR*. Břeclav: Obchodní akademie Břeclav, 2008. 228 s.
- [5] PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. Hana Štenclová. 3. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005. 528 s. ISBN 80-7357-049-1.
- [6] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
- [7] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*. Praha: GRADA Publishing, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2097-5.
- [8] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů - teorie a praxe*. 2. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: GRADA Publishing, 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- [9] PUCHINGER, Zdeněk. *Úvodní kapitoly k daňové teorii: Daňová soustava ČR*. Ladislav Daniel. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 156 s. ISBN 80-244-1298-5.
- [10] VENCÁLEK, Jaroslav, et al. *Okres Bruntál*. Bruntál: Okresní úřad Bruntál za finanční spoluúčasti Školského úřadu Bruntál, 1998. 104 s. ISBN 80-238-2542-9.

Online zdroje

[11] *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. c2004 - 2009 [cit. 2010-03-30]. Informace k zákonu č. 362/2009 Sb. v oblasti majetkových daní. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dan-z-nemovitosti/informace-z-zoblasti-majetkovych-dani/1001677/55005>>.

[12] *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. c1997-2010 [cit. 2010-04-01]. Ekologické daně. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/ekologicke-dane/ekologicke-dane/1001905/56477/>>.

[13] *Daňový systém České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2006-2009 [cit. 2009-12-28]. Český. Dostupný z WWW: <<http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID-53EDF4E6-E2042894/cds/xsl/284.html?year=>>>.

[14] *Deník veřejné správy* [online]. c2009 [cit. 2010-01-25]. Daňové příjmy obcí v roce 2007 zaznamenaly nárůst. Dostupné z WWW: <<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6321985>>.

[15] *Informační operátor* [online]. 2008 [cit. 2010-03-10]. Město Horní Benešov Městský úřad. Dostupné z WWW: <<http://www.edb.cz/Detail.aspx?L=CZ&SML=7105821521000>>.

[16] KLECH, Josef, PLOŠTICOVÁ, Michaela. Strategický plán rozvoje města Horní Benešov 2008 – 2015. Horní Benešov, 2008. Dostupné z http://hbenesov.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=4235&id_ktg=1049&p1=1371&archiv=0

[17] *Nakladatelství Sagit : Nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava* [online]. c1996 - 2010 [cit. 2010-01-22]. Rozpočtové určení daní. Dostupné z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=74&typ=r&levelid=DA_408.HTM>.

[18] NETOLICKÝ, Martin. *Upol* [online]. 2009-10-19 [cit. 2010-03-02]. Rozpočtové určení daní územním samosprávným celkům. Dostupné z WWW: <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-katedry/spravni-pravo/Ostatni/FinUSC/RozpocetoveUrceni.pdf>.

[19] *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. c2010 [cit. 2010-02-11]. Novela o rozpočtovém určení daní přilepší pokladnám obcí o 4,6 miliardy korun. Dostupné z WWW: <<http://www.smocr.cz/cinnost/financovani-obci/novela-o-rozpocetovem-urceni-dani-prilepsi-pokladnam-obci-o-4-6-miliardy-korun.aspx>>.

Zákony

[20] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

[21] Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech

[22] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

[23] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

[24] Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

[25] Vyhláška MF č. 276/2009 Sb., o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů

[26] Vyhláška MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

[27] Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti

[28] Zákon č. 377/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů

[29] Vyhláška MF č. 456/2000 Sb., o stanovení procenta, kterým se každá obec podílí na stanovené procentní části celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů v roce 2001

Ostatní zdroje

[30] Výkaz FIN 2 - 12 M, pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků, regionálních rad a dobrovolných svazků obcí za období 2000 - 2009

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Základní druhové rozdělení příjmů obcí

Obrázek č. 2: Svěřené daně

Obrázek č. 3: Sdílené daně

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Změny v přerozdělování daní plynoucích do obecních rozpočtů

Tabulka č. 2: Koeficienty velikostní kategorie obce

Tabulka č. 3: Vývoj daňových příjmů obcí v letech 2000 až 2007 (v mld. Kč)

Tabulka č. 4: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů

Tabulka č. 5: Podíly čtyř největších měst

Tabulka č. 6: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle odvětví – sčítání z roku 2001

Tabulka č. 7: Příjmy města Horní Benešov v letech 2000 - 2009

Tabulka č. 8: Daňové příjmy města Horní Benešov za období 2000 – 2009 (v tis. Kč)

Tabulka č. 9: Vývoj sdílených a svěřených daní Horního Benešova za období 2000 – 2009
(v tis. Kč)

Tabulka č. 10: Vývoj jednotlivých druhů daní za období 2000 - 2009 (v tis. Kč)

Tabulka č. 11: Druhové členění výdajů města Horní Benešov v letech 2000 - 2009
(v tis. Kč)

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj daňových příjmů obcí v letech 2000 až 2007 (v mld. Kč)

Graf č. 2: Příjmy města Horní Benešov v letech 2000 – 2009

Graf č. 3: Druhové členění výdajů města Horní Benešov v letech 2000 – 2009 (v %)

Graf č. 4: Podíl daňových příjmů na celkových výdajích v letech 2000 - 2009

Graf č. 5: Podíl daňových příjmů na běžných výdajích v letech 2000 - 2009

Graf č. 6: Podíl sdílených a svěřených daní na celkových výdajích v letech 2000 - 2009

Graf č. 7: Saldo hospodaření Horního Benešova v letech 2000 – 2009 (v tis. Kč)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Rozdělení příjmů obcí

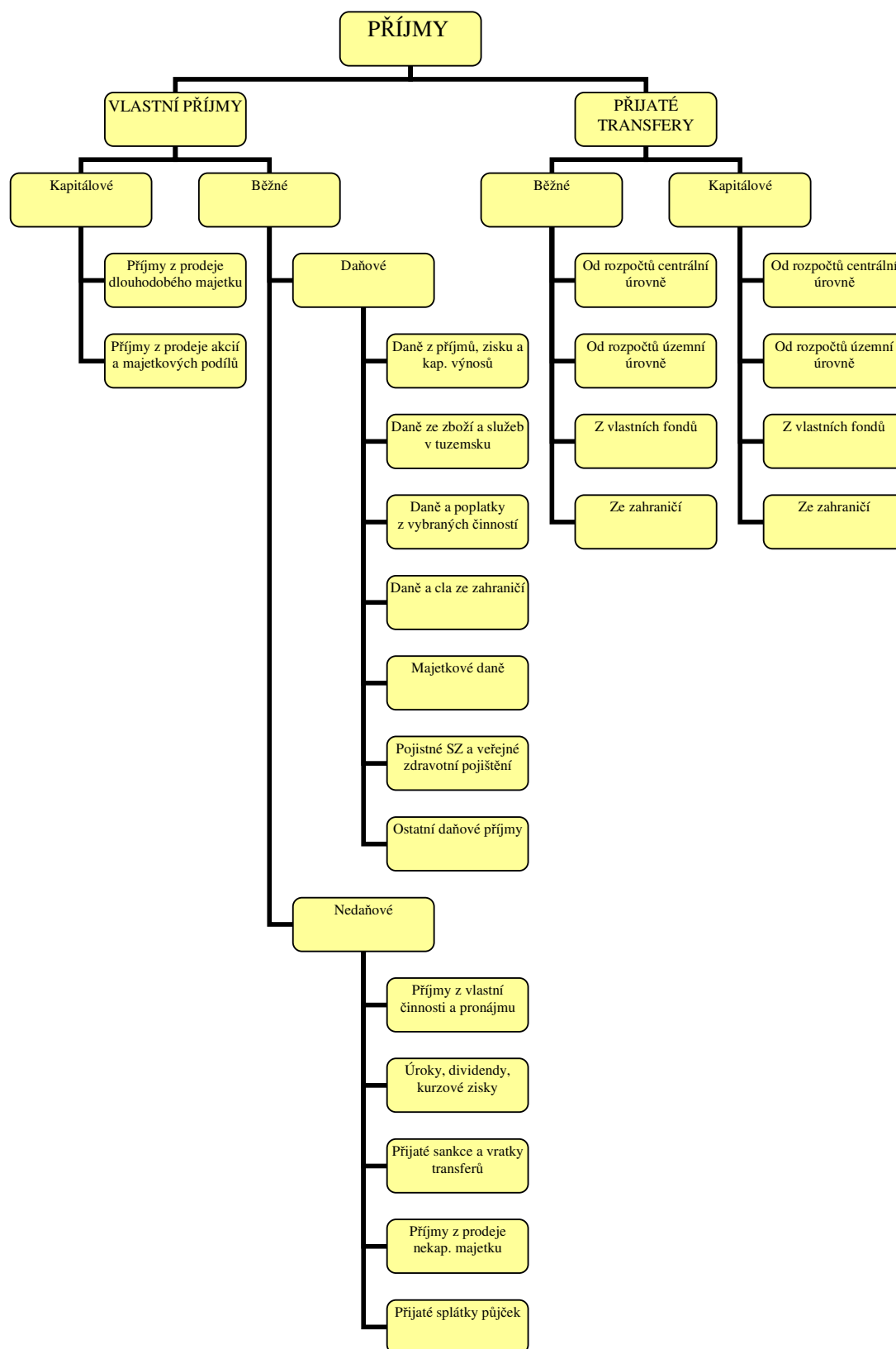
Příloha č. 2: Struktura daňových příjmů obcí v letech 1993 - 1995

Příloha č. 3: Struktura rozpočtového určení daní v letech 1996 – 2000

Příloha č. 4: Schéma rozpočtového určení daní v ČR 2001 – 2004

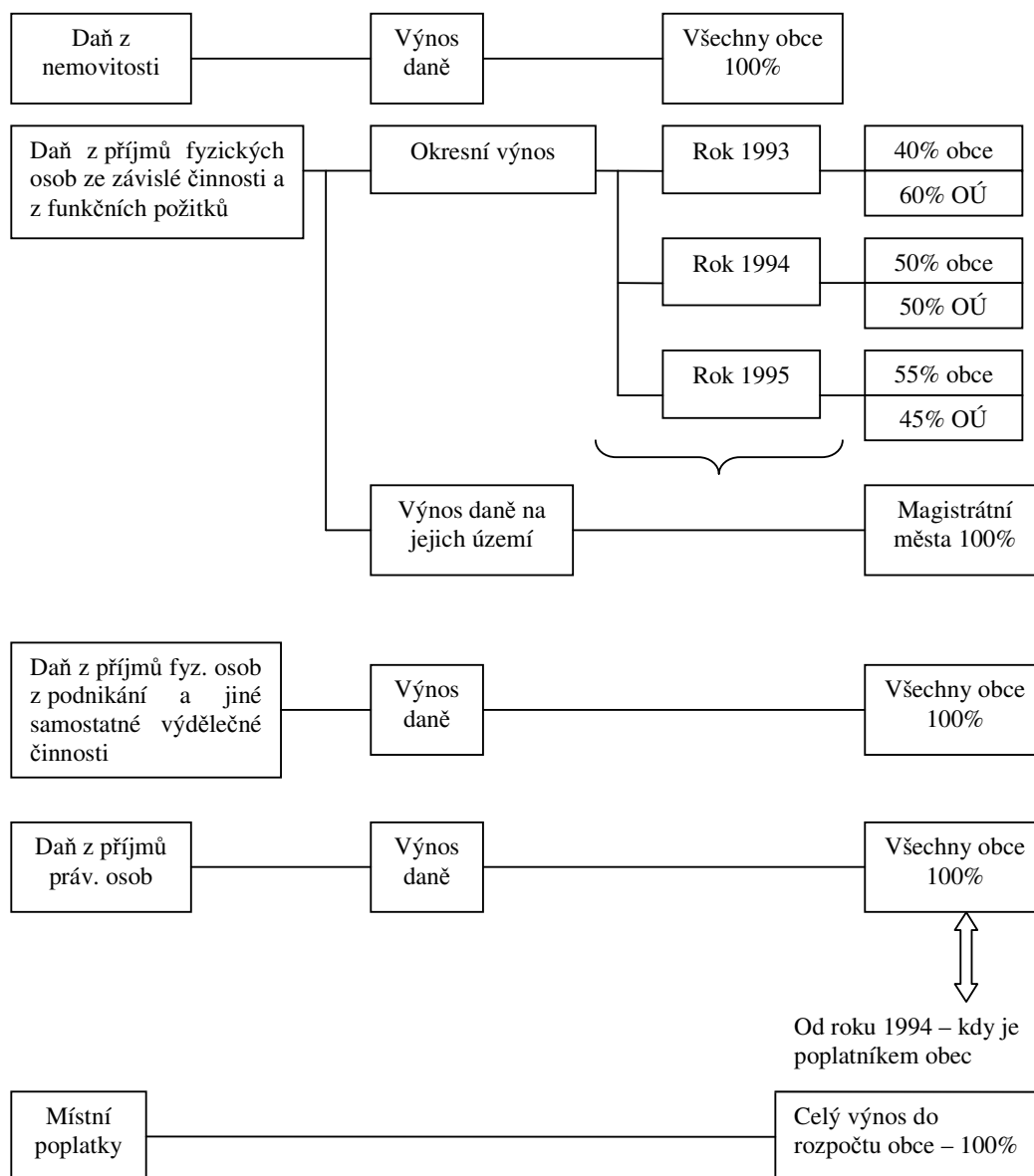
Příloha č. 5: Rozpočtové určení daní platné od roku 2008

Příloha č. 1: Rozdělení příjmů obcí

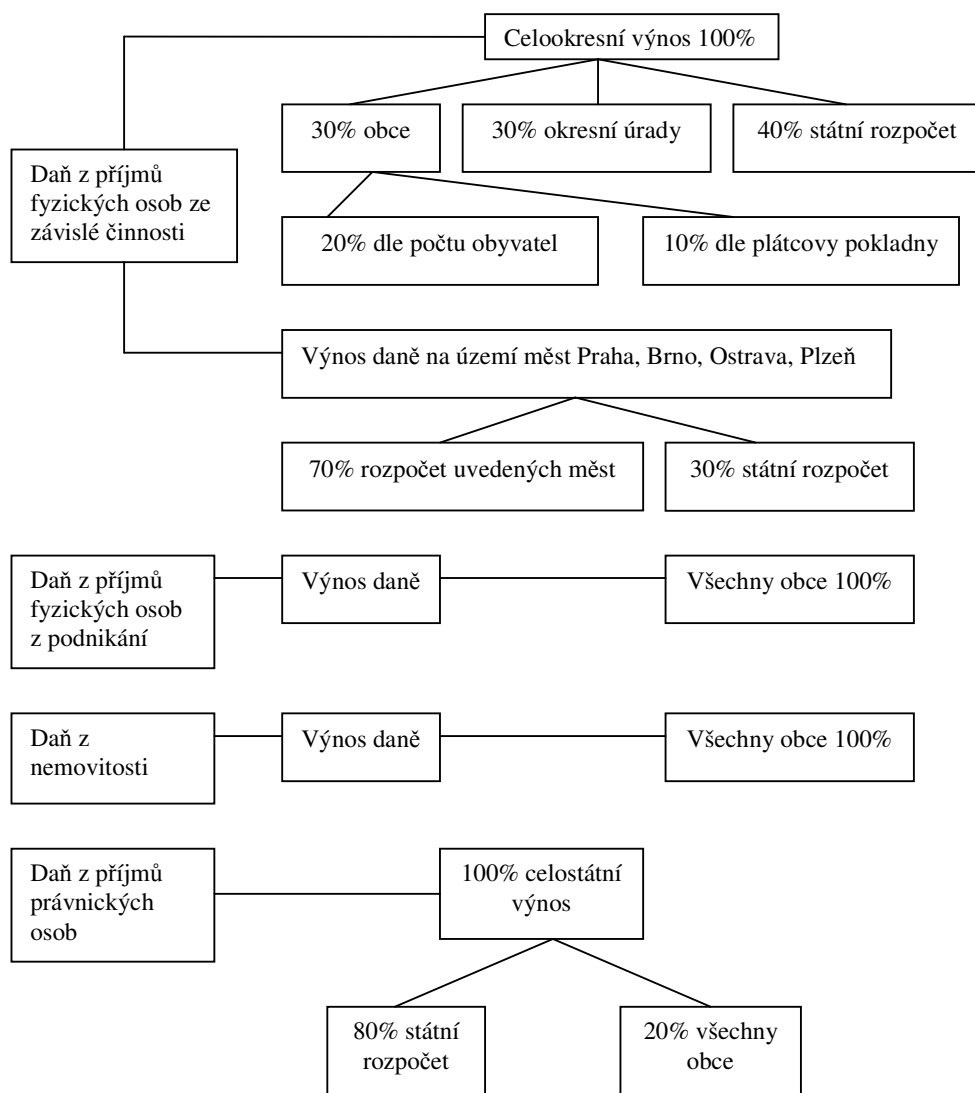
Zdroj: KINŠT, J., PAROUBEK, J. *Rozpočtová skladba v roce 2007*. Olomouc: ANAG, 2006. s. 23

Příloha č. 2: Struktura daňových příjmů obcí v letech 1993 - 1995

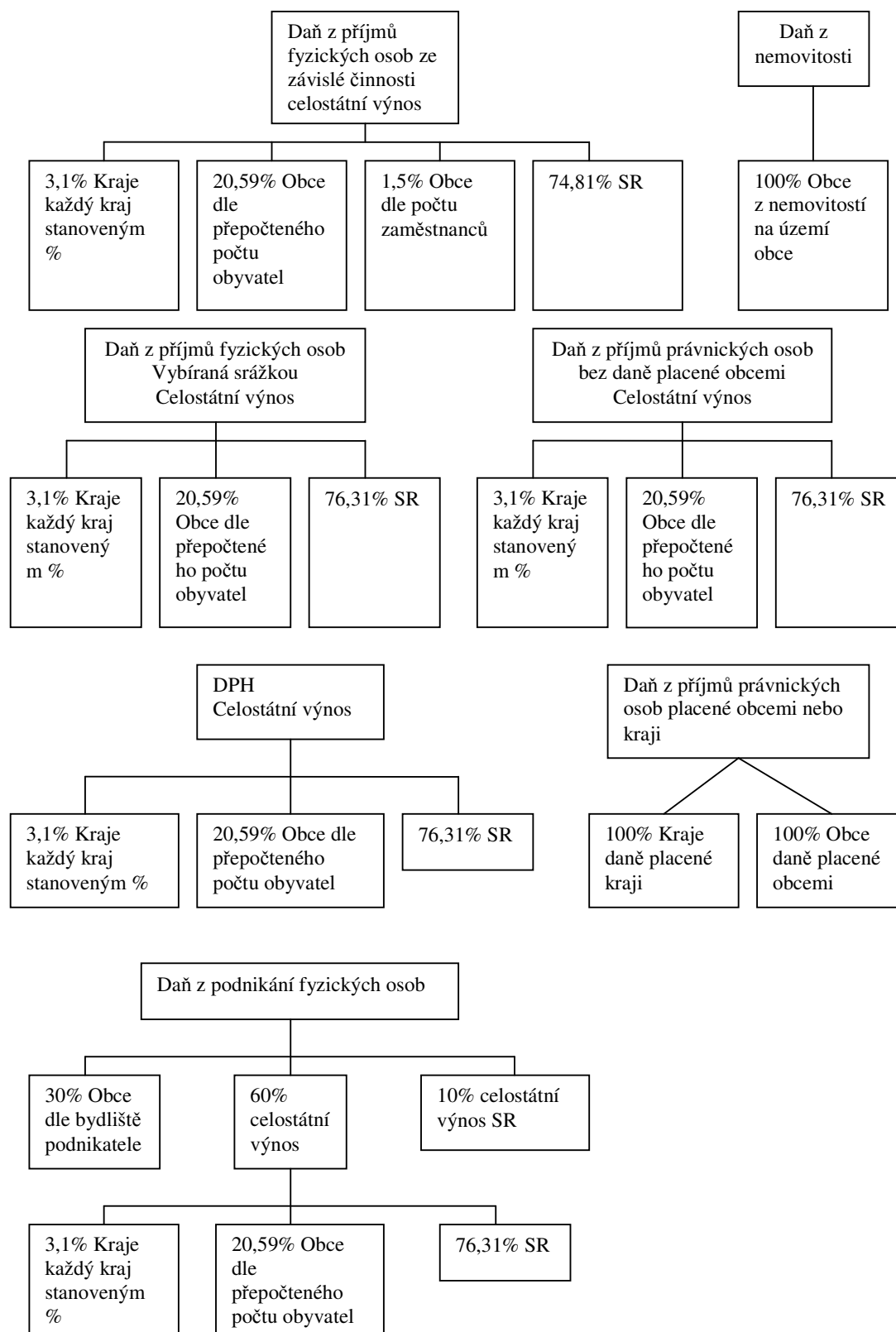
Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 123

Příloha č. 3: Struktura rozpočtového určení daní v letech 1996 - 2000

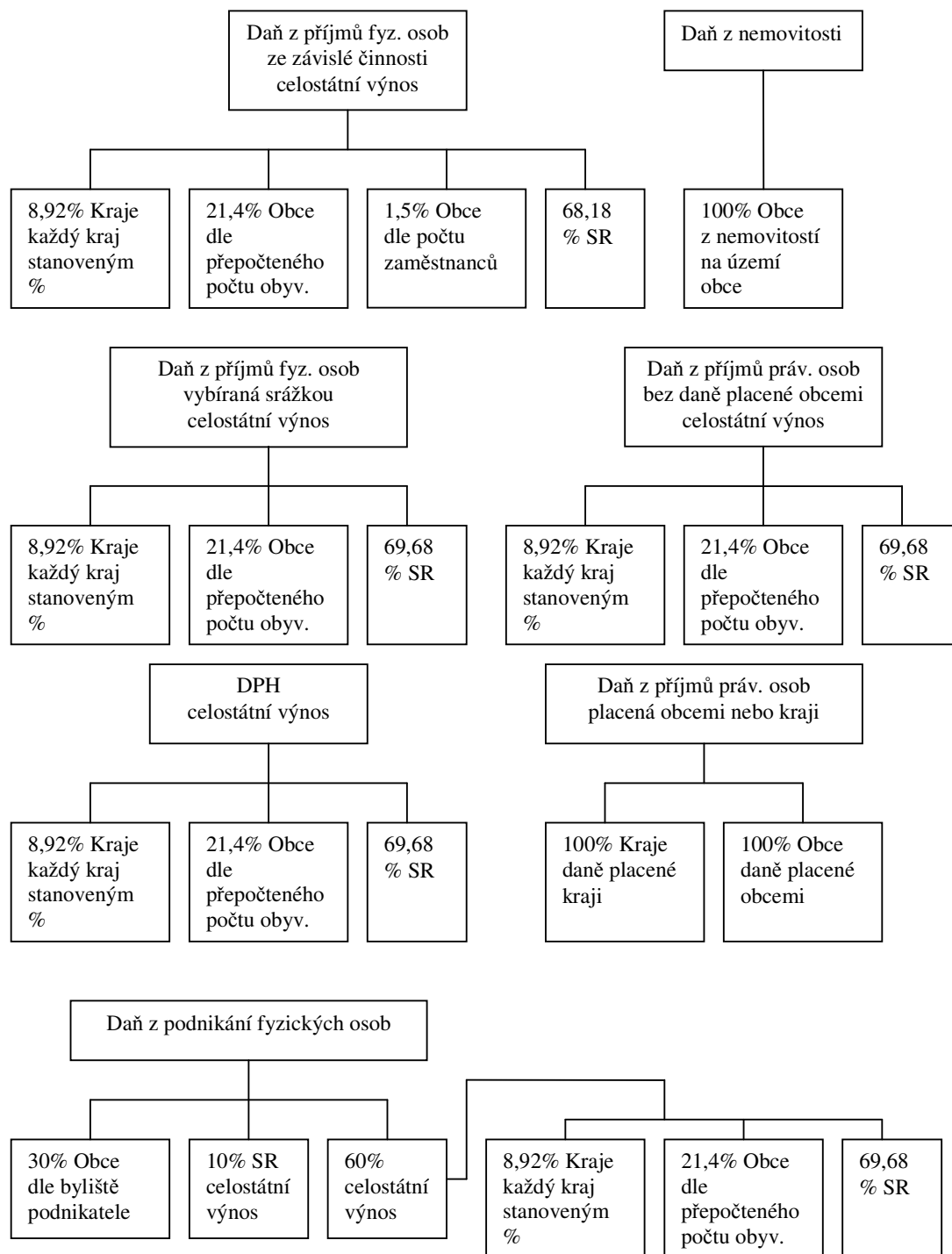
Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 129

Příloha č. 4: Schéma rozpočtového určení daní v ČR 2001 – 2004

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2007, s. 124

Příloha č. 5: Rozpočtové určení daní platné od roku 2008

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*, GRADA Publishing, Praha 2009, s. 144